

EVALUATIE EFFECTIVITEIT PRIVATE RE-INTEGRATIE-TRAJECTEN GEMEENTE EINDHOVEN

Eindrapport

Kees Zandvliet (SEOR)

Elisa de Vleeschouwer (SEOR)

Peter van Nes (IROKO)

COLOFON

DIT IS EEN UITGAVE VAN SEOR BV

VERANTWOORDING

Dit rapport doet verslag van het onderzoek naar de effectiviteit van private re-integratietrajecten in de gemeente Eindhoven. Dit onderzoek is in opdracht van de gemeente Eindhoven uitgevoerd door Kees Zandvliet en Elisa de Vleeschouwer van SEOR, samen met Peter van Nes van IROKO. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode november 2020 – maart 2021.

BEGELEIDINGSCOMMISSIE

Het onderzoek is begeleid door een commissie bestaande uit:

Emina Sutovic	Beleidsadviseur gemeente Eindhoven
Jip de Vogel	Beleidsadviseur gemeente Eindhoven (tot en met december)
Joris Vogel	Beleidsadviseur gemeente Eindhoven
Arnoud voor den Dag	Participatiebedrijf Eindhoven
Daniëlle van de Kant	Participatiebedrijf Eindhoven

DANKWOORD

Wij danken de begeleidingscommissie voor de prettige samenwerking, hun nuttige suggesties voor de opzet en uitwerking van het onderzoek en hun hulp bij het aanleveren van relevante documenten, bij het benaderen van ingeschakelde particuliere re-integratiebedrijven en bij de enquête onder ex-deelnemers van private re-integratietrajecten.

Wij danken de ex-deelnemers voor hun bijdrage aan het onderzoek via het invullen van de online vragenlijst. Wij danken ook de private re-integratiebedrijven voor hun bijdrage via het invullen van een online vragenformulier. Een speciaal woord van dank voor de drie re-integratiebureaus die aansluitend via een online interview een nadere toelichting hebben gegeven op het ingevulde vragenformulier.

© SEOR BV, ROTTERDAM, 26 APRIL 2021

Niets van deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden veelevoudigd zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever en andere auteursrechthebbenden. SEOR is niet aansprakelijk voor gegevens die door derden werden verstrekt.

INHOUDSOPGAVE

MANAGEMENTSAMENVATTING	I
1 INLEIDING	2
1.1 Achtergrond	2
1.2 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	2
1.3 Opzet van het onderzoek	3
1.4 Opzet van het rapport	3
2 STAND VAN ZAKEN	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Toeleiding naar re-integratietrajecten	5
2.3 Beleid en uitvoering: rol private re-integratietrajecten	7
2.4 Type trajecten	9
2.5 Voorwaarden voor private re-integratietrajecten	11
2.6 Conclusies	12
3 EFFECTIVITEIT VAN RE-INTEGRATIETRAJECTEN	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Gegevensanalyse	14
3.3 Enquête onder ex-deelnemers	15
3.4 Consultatie private re-integratiebedrijven	19
3.5 Kosten	20
3.6 Ervaringen in andere gemeenten	22
3.7 Meerwaarde in perspectief	23
3.8 Conclusies over effectiviteit	24
4 SUCCESFACTOREN EN LEERPUNTEN	26
4.1 Inleiding	26
4.2 Succesfactoren	26
4.3 Leerpunten	31
5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	35
5.1 Conclusies	35
5.2 Aanbevelingen	37
I ONDERZOEKSVERANTWOORDING	40
II BENODIGDE GEGEVENS VOOR EFFECTMETING	49

MANAGEMENTSAMENVATTING

Achtergrond, doel en opzet van het onderzoek

Het onderzoek waarvan dit rapport verslag doet vindt plaats in het kader van het uitvoeringsplan “optimaliseren werk en participatie”. Het belangrijkste doel is nader inzicht te geven in de inzet en effectiviteit van private re-integratietrajecten, aan de hand van de hoofdvraag

Wat is de effectiviteit van de private re-integratietrajecten richting betaald werk die via MDW en PRB worden ingezet?

De hoofdvraag is uitgewerkt in 10 onderzoeksvragen over de uitvoering en effectiviteit van private trajecten en over succesfactoren en leerpunten voor private trajecten en re-integratieactiviteiten in het algemeen.

Gegevens en informatie zijn verzameld via deskresearch, interviews met vertegenwoordigers van de gemeente, het Participatiebedrijf en particuliere re-integratiebedrijven, een online enquête onder (ex-)deelnemers aan private re-integratietrajecten, een online consultatie onder 17 private re-integratiebedrijven en een inventarisatie van bestaande inzichten in de inzet en effectiviteit van private re-integratiebedrijven via literatuuronderzoek en gerichte vraagstelling aan een tiental gemeenten uit het netwerk van de onderzoekers en de opdrachtgever.

Inzet van private trajecten

Per juni 2019 is de verantwoordelijkheid voor de inzet van private re-integratietrajecten van WIJeindhoven overgegaan naar het Participatiebedrijf, dat gemandateerd is om re-integratie volledig uit te voeren, inclusief het opleggen van arbeids- en re-integratieverplichtingen. Mensen worden door WIJeindhoven doorgestuurd naar het Participatiebedrijf wanneer in het “keukentafelgesprek” dat plaatsvindt na aanmelding voor een bijstandsuitkering, duidelijk wordt dat zij binnen het jaar kunnen uitstromen naar werk.

Voor de inzet van private trajecten wordt gekozen wanneer bij de intake bij het Participatiebedrijf duidelijk is dat de inzet van specifieke deskundigheid nodig is om de ingestroomde deelnemer werkfit (“job ready”) te maken of aan het werk te helpen. Het gaat dan om deskundigheid van specifieke problematiek, zoals psychische problemen, autisme, verslaving e.d., die niet (in voldoende mate) bij het Participatiebedrijf aanwezig is. In sommige gevallen wordt tijdens het traject “Mijn weg naar werk” wordt vastgesteld dat de inzet van specifieke deskundigheid via een privaat traject nodig is. Het traject “Mijn weg naar werk” wordt gevolgd door alle andere mensen die zijn aangemeld bij het Participatiebedrijf.

Het Participatiebedrijf kiest een private aanbieder uit de bedrijven die via de lopende aanbesteding een contract hebben met de gemeente Eindhoven. Op dit moment worden vooral bedrijven ingezet die voorheen regelmatig door WIJeindhoven werden ingeschakeld. Het Participatiebedrijf heeft na de overdracht alle belanghebbenden uitgenodigd voor kennismaking, maar niet alle private re-integratiebureaus hebben op deze uitnodiging gereageerd. Daardoor is het overzicht van het regionale aanbod bij het Participatiebedrijf nog niet volledig.

Het Participatiebedrijf heeft de werkwijze in de samenwerking met de private aanbieders aangescherpt. Inzet van deze aanbieders vindt nu meer dan voorheen plaats op basis van een in samenspraak tussen klant, private aanbieder en Participatiebedrijf opgesteld plan van aanpak, met duidelijk gedefinieerde doelen en tussendoelen, regelmatige tussentijdse evaluatie (elke 2 à 3 maanden) en zo nodig bijstelling van het plan van aanpak. Deze vernieuwde en strakke aanpak werkt naar tevredenheid van alle betrokkenen.

Mede onder invloed van corona is het aantal trajecten dat bij private re-integratiebedrijven in 2020 aanzienlijk lager dan in de voorgaande jaren. Dit hangt samen met het feit dat het reguliere traject “Mijn weg naar werk” voldoet voor een groot deel van de (relatief kansrijke) instroom bij het Participatiebedrijf. Ook heeft het Participatiebedrijf nog geen budgetbewaking en mede daardoor geen adequaat inzicht in onder- of overbesteding van de beschikbare budgetten. Diverse re-integratiebedrijven signaleren dat door het

onvolledige inzicht een deel van de klanten met specifieke problemen mogelijk niet de deskundige hulp krijgen die zij nodig hebben.

Type trajecten

Op basis van de aanbesteding volgen de deelnemers aan private trajecten een van de volgende trajecten:

- 10A47. Traject met werk als doel. Het gaat om een traject van 6 maanden zonder verlengingsmogelijkheid.
- 10A50. Traject met als doel werkfit ("job ready") maken. Dit betreft een traject van 12 maanden met mogelijk 2 maal 6 maanden verlenging.

De uitgevoerde trajecten zijn divers qua inhoud, in lijn met de algemene vaststelling dat bij mensen met specifieke problemen per definitie maatwerk noodzakelijk is. De trajecten omvatten in wisselende mate en intensiteit één of beide van de volgende elementen:

- Begeleiding/coaching/monitoring via gesprekken.
- Training/scholing en/of werkervaring.

De enquête onder de deelnemers bevestigt dat de door de deelnemers gevolgde trajecten een grote diversiteit aan elementen bevatten, verschillende uitwerkingen van de hiervoor genoemde 2 hoofdelementen.

Effectiviteit

De **gegevensanalyse** op basis van microdata bij het CBS laat zien dat deelnemers aan private trajecten vaker een baan vinden tijdens of na het traject dat mensen in de bijstand die geen traject volgen. Dit baanvinden gaat niet in vergelijkbare mate samen met uitstroom uit de uitkering, mede omdat het overgrote deel terecht komt in een tijdelijke deeltijdbaan. De baan duurt gemiddeld 7 maanden. We kunnen als gevolg onvoldoende aantallen en gegevens geen nader onderscheid maken naar deelgroepen cliënten of typen trajecten.

De **enquête onder de deelnemers** laat zien dat in de ogen van de deelnemers de meerwaarde van het traject vooral is gelegen in versterking van de eigen positie en het eigen (sociale) netwerk. Het gaat hier dus vooral om verbetering in de vorm van stappen of stapjes zetten op de participatieladder (verkleining afstand tot de arbeidsmarkt).

De **private re-integratiebureaus** schatten de (netto) effectiviteit van hun trajecten hoog in. Dit kan komen doordat vooral goed presterende bureaus de enquête op dit punt hebben ingevuld. Opvallend is namelijk dat een kwart van de responderende bedrijven naar eigen zeggen geen zicht heeft op de effectiviteit van hun trajecten.

De voor de gemeente Eindhoven uitgevoerde private trajecten **kosten** gemiddeld zesduizend euro. Op basis van het percentage baanvinders (35%) is de kosteneffectiviteit van private trajecten gelijk aan ruim 17 duizend euro per baanvinder (kosten per bruto effectief traject).

De kosten variëren per traject overigens van 3.600 (voor een traject naar werk van 6 maanden) tot 9.000 euro voor een traject van 12 maanden.

We hebben bij **andere gemeenten** en in de literatuur geen specifiek onderzoek naar de effectiviteit van private re-integratieactiviteiten kunnen vinden. Wel leveren de literatuur en inventarisatieronde nader inzicht in de meerwaarde van elementen van re-integratietrajecten in het algemeen.

Duidelijk is dat de netto effectiviteit van re-integratieactiviteiten gemiddeld genomen beperkt is, maar dat niettemin kleine effecten vaak al voldoende zijn om op langere termijn de baten de kosten te laten overtreffen. Verder zijn er verschillende aanwijzingen dat de netto effectiviteit hoger is voor mensen met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt, veelal door voor de arbeidsmarkt 'ongunstige' kenmerken vanwege vooroordelen, zoals statushouders, andere mensen met een migratieachtergrond, ouderen, etc.

Verder wijst bestaand onderzoek op de volgende punten:

- Regelmatig spreken en voldoende aandacht geven aan deelnemers heeft een positief effect op de resultaten (intensief contact bij voorkeur door een vaste contactpersoon). Dit heeft vooral een positief effect in het vergroten van de uitstroom uit de uitkering.
- Het organiseren van ondersteuning van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt dicht tegen de rest van het sociale domein aan heeft gunstige effecten (resultaat ZonMw programma).

- Het ZonMw programma toont voorts de meerwaarde aan van groeps-elementen, van een meer verplichtende aanpak in de aanvangsfase en van een goede regie bij complexe vraagstukken.

Enkele gemeenten benadrukken in hun reactie de meerwaarde van gecombineerde leerwerktrajecten bij en/of in samenwerking met reguliere werkgevers, in combinatie met (intensieve) begeleiding van de klant. Het is wel zaak om voor dit type traject geschikte kandidaten te selecteren.

Succesfactoren

In het onderzoek is vastgesteld dat de volgende elementen van groot belang zijn voor succesvolle private re-integratietrajecten, die ook van belang zijn voor re-integratie in algemene zin:

- Bij de opzet van een (maatwerk)traject moet zoveel mogelijk worden uitgegaan van en aangesloten op de **intrinsieke motivatie** van de (potentiële) deelnemer.
- Dit vereist een **goede intake en diagnose** van de specifieke situatie van de deelnemer. Hoe beter het inzicht in deze situatie hoe groter de kans dat een **passend traject** (maatwerk) wordt samengesteld.
- De effectiviteit en efficiëntie wordt sterk bevorderd door te werken op basis van een duidelijk **plan van aanpak** met duidelijk doelstellingen en een strakke monitoring van de voortgang, met bijstelling wanneer nodig.
- Het onderzoek levert geen duidelijk inzicht in de rol van prestatiefinanciering. De gekozen vorm en uitvoering lijkt geen duidelijke bijdrage te leveren aan het succes van de private re-integratietrajecten. Het is nog onduidelijk of de nieuwe strakke aanpak van het Participatiebedrijf beter werkt dan de werkwijze die voorheen in de uitvoering werd gevolgd.

Leerpunten

- Een belangrijk leerpunt betreft de huidige onvoldoende registratie van trajecten en deelnemers. Door het ontbreken van goede ervaringscijfers kon geen nauwkeurig inzicht in de effectiviteit van private trajecten worden verkregen.
- In kwalitatieve zin en op basis van ervaringscijfers (“track record”) van de private re-integratiebedrijven is er voldoende aanleiding om deskundigheid van deze private bedrijven te blijven benutten.
- Daarbij dient wel steeds een goede afweging te worden gemaakt op basis van kosteneffectiviteit; levert de inzet van de private re-integratiebedrijven een hogere baankans (voor specifieke groepen) en/of kunnen de private bedrijven dit tegen vergelijkbare of gunstigere kosten.
- Het is evident dat het Participatiebedrijf namens de gemeente de regie houdt in de uitvoering van private re-integratieactiviteiten. Of dit uitsluitend in de vorm van opdrachtgever-opdrachtnemer moet geschieden is de vraag. Wanneer meer kan worden gewerkt in de vorm van een samenwerkingsmodel is er een grotere kans op het uitwisselen van deskundigheid en ervaring, met mogelijke gunstige effecten voor de re-integratie in het algemeen.

Conclusies

De hoofdvraag van het onderzoek luidde: *Wat is de effectiviteit van de private re-integratietrajecten richting betaald werk die via MDW en PRB worden ingezet?*

Vijfendertig procent van de mensen uit Eindhoven die in de periode 2018-2020 hebben deelgenomen aan een privaat re-integratietraject stromen in deze periode uit de uitkering en 30 procent vindt werk. Dit zijn bruto-effecten. Gemiddeld duurt de baan 7 maanden en het betreft vooral laaggeschoold en flexibel werk (uitzendwerk). De netto-effectiviteit kan niet worden vastgesteld vanwege te kleine aantallen en doordat onvoldoende kan worden gecorrigeerd voor de kenmerken van de deelnemers. Het gaat bij de private trajecten om groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en een specifieke problematiek. Hun kans op uitstroom uit de uitkering en/of uitstroom naar werk is aanmerkelijk lager dan gemiddelde voor de totale populatie in de bijstand.

De conclusies over de deelvragen van het onderzoek zijn in het voorgaande de revue gepasseerd. We geven in onderstaande tabel een korte weergave van de hoofdconclusies.

	Deelvraag	Antwoord
Uitvoeringsaspecten	Hoe komt de keuze van een privaat re-integratietraject en aanbieder tot stand? Welke afwegingen worden hierbij gemaakt?	Wordt ingezet voor mensen met specifieke problematiek die niet binnen 6 maanden job-ready zijn. Keuze wordt gemaakt door adviseur intake Participatiebedrijf op basis van expertise re-integratiebedrijf.
	Hoe zien de private re-integratietrajecten en interventies naar betaald werk er op dit moment uit?	Grote diversiteit omdat er maatwerk wordt geleverd: het gaat om begeleiding en/of scholing, training, werkervaring, versterking van werknemersvaardigheden en/of ondersteuning bij (persoonlijke) problematiek.
	Onder welke voorwaarden werken de private re-integratietrajecten?	Een individueel plan van aanpak met duidelijke doelen en tussentijdse evaluatiemomenten.
	Wat is de toegevoegde waarde van deze private re-integratietrajecten en interventies naar betaald werk?	Een hogere kans op werk voor de specifieke doelgroep; minder effect op uitstroom uit de uitkering vanwege deeltijdwerk. De versterking van de arbeidsmarktpositie van de doelgroep, vergroting van het sociale netwerk en oplossing van de problematiek. Vergroting van de kennis en kunde van de organisaties die binnen de gemeente en extern betrokken zijn bij re-integratie.
Effectiviteit	Wat is de 'return on investment', wat kosten de private re-integratietrajecten en wat leveren ze op?	De kosten van private trajecten zijn relatief hoog vanwege de intensiteit van het traject en de duur. Het gaat echter om een specifieke groep deelnemers die niet te vergelijken zijn met deelnemers aan andere trajecten.
	Wat is de netto-effectiviteit is van de private re-integratietrajecten (de kans vergroting op betaald werk onder invloed van deelname aan het traject)?	De netto-effectiviteit kan niet worden vastgesteld. Zie de conclusie bij de hoofdvraag van het onderzoek.
	Voor welke (deel)doelgroepen werken de private re-integratietrajecten naar betaald werk goed of minder goed?	Deze vraag is met de beschikbare gegevens niet te beantwoorden. Kwalitatieve informatie wijst uit dat de inzet van specifieke deskundigheid meerwaarde heeft voor mensen met specifieke problemen.
	Hoe verhouden (de resultaten van) de private re-integratietrajecten naar betaald werk in de gemeente Eindhoven zich tot de private re-integratietrajecten in ongeveer 10 andere vergelijkbare gemeenten?	Er is geen onderzoek van andere gemeenten gevonden naar private trajecten. Onderzoek naar re-integratie in het algemeen wijst uit dat het netto-effect veelal beperkt is, maar toch gepaard kan gaan met een korte terugverdientijd. De ondersteuning is vaak juist lonend voor groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Grotere kans op succes door intensieve begeleiding, een goede regie (regelmatige evaluatie in de uitvoering), ondersteuning dicht tegen het sociale domein en groepsgewijs waar nuttig en mogelijk. Elementen die in de benadering van het Participatiebedrijf terugkomen.
	Wat zijn de ervaringen van (een representatieve steekproef van) de kandidaten die deelnemen aan een privaat re-integratietraject?	Steekproef is niet representatief vanwege laag aantal respondenten. Respondenten zien in meerderheid een meerwaarde in het gevolgde traject. De meerwaarde heeft te maken met versterking van de arbeidsmarktpositie of het (sociale) netwerk. De effectiviteit ligt, gezien de antwoorden, meer op het vlak van het maken van stapjes op de Participatieladder en het ondersteunen bij andere problematiek en het daardoor voorkomen van maatschappelijke kosten. Dat kan met dit onderzoek echter niet worden aangetoond.
	Wat werkt goed en wat werkt minder goed in de private re-integratietrajecten? Wat maakt een succesvol re-integratietraject en welke private re-integratietrajecten zijn (het meest) succesvol?	Diagnose: mensen selecteren die gemotiveerd zijn. Diagnose: plan van aanpak inhoudelijk goed aansluiten op de motivatie, vaardigheden en ambitie van de persoon zelf. Selectie: re-integratiebedrijf is gespecialiseerd in het begeleiden naar werk van mensen met specifieke problemen. Voortgangsbewaking: het plan van aanpak bevat duidelijke doelen en regelmatige terugkoppeling. Randvoorwaarden: minder vaste contractafspraken en standaardproducten via een aanbesteding, maar meer maatwerk.
Leerpunten	Wat kunnen de uitvoering van private re-integratietrajecten en de ervaringen daarmee betekenen voor de effectiviteit van de algemene re-integratie? Welke succesfactoren kunnen worden gebruikt voor het verbeteren van alle re-integratietrajecten en -activiteiten?	De succesfactoren bij de vorige vraag kunnen één op één worden doorvertaald naar alle re-integratieactiviteiten.

Wat moet er eventueel aan de organisatorische randvoorwaarden waaronder private re-integratietrajecten worden ingezet worden verbeterd? En waar hebben deze verbeteringen betrekking op (denk aan nazorg, handhaving etc.)?

De huidige door het PB gehanteerde werkwijze lijkt goed aan te sluiten bij de wijze waarop particuliere re-integratiebedrijven graag opereren. Het gaat er vooral om de formele randvoorwaarden in overeenstemming te brengen met de nu in gebruik zijnde werkwijze.

Aanbevelingen

Met de werkwijze die nu wordt gevolgd zijn goede stappen gezet in het verbeteren van de kosteneffectiviteit van private re-integratietrajecten. Deze werkwijze lijkt geschikt om enerzijds de effectiviteit te bevorderen door beter op de persoon aansluitende trajecten (maatwerk) en het formuleren van duidelijke (tussentijdse en eind) doelen (resultaat of effect) en anderzijds de kosten te verlagen, door tijdige signalering, bijstelling of beëindiging van niet of minder succesvol verlopende trajecten.

Tegelijkertijd is voor alle betrokkenen duidelijk dat het Participatiebedrijf nog geen volledig beeld heeft van de regionaal beschikbare deskundigheid op het terrein van de re-integratie van groepen met specifieke problemen. Dit komt overigens voor een niet onbelangrijk deel door onvoldoende (re)actie vanuit de private aanbieders zelf.

Ook is duidelijk dat de formele randvoorwaarden in overeenstemming moeten worden gebracht met de huidige manier van werken. Daarbij is het wenselijk dat nieuwe afspraken bijdragen aan het bevorderen van de expertise op het gebied van re-integratie, door vergroten van de mogelijkheden voor uitwisseling en bundeling van (regionaal aanwezige) expertise. Ook veel private re-integratiebedrijven zien een duidelijke meerwaarde van een dergelijke aanpak.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de registratie. Door het ontbreken van ervaringsgegevens zijn de mogelijkheden om “evidence based” te werken op dit moment niet aanwezig.

Deze conclusies leiden tot de volgende aanbevelingen:

- Zet de ingezette “nieuwe” werkwijze voort en versterk deze waar mogelijk, zoveel mogelijk op basis van ervaringsgegevens (“evidence based”).
- Beperk de administratieve belasting/verantwoording (registratie) tot die elementen die cruciaal zijn voor het vaststellen van de kosteneffectiviteit van trajecten.
- Draag zorg voor een adequate registratie van deze elementaire grootheden (zie voorbeeld in bijlage II).
- Maak een volledig overzicht van de regionaal beschikbare deskundigheid op het gebied van re-integratie, in het bijzonder voor specifieke groepen en let daarbij ook op eventuele koppeling met andere activiteiten in het sociale domein.
- Benut de komende aanbestedingsronde om enerzijds bij te dragen aan het verkrijgen van een volledig inzicht in het regionale aanbod en de selectie van de beste aanbieders (op basis van bewezen effectiviteit) en maak afspraken die maatwerk mogelijk maken, en ook heldere criteria voor het al of niet voortzetten van trajecten. Houdt de regie daarbij in handen van de gemeente (al of niet gedelegeerd).

Tot slot merken we op dat de nieuwe werkwijze goede mogelijkheden biedt voor (zuivere) **experimenten**. Dit betekent werken met een experimentgroep en een controlegroep, waarbij het lot beslist welke mensen in de een of de andere groep terecht komen. Bij voorkeur wordt de controlegroep in het geheel niet ondersteund, maar dit blijkt in de praktijk moeilijk te realiseren. Wel kan worden gekozen voor verschillende ondersteuning. De procedure verloopt dan als volgt:

- Laat in geval van vergelijkbare kandidaten het lot beslissen welke kandidaat in eigen beheer wordt geholpen en welke wordt overgedragen aan een externe partij (in het kader van een experiment in Rotterdam is gekozen voor even/oneven BSN als lotnummer).
- Stel periodiek (elke 3 tot 6 maanden) de voortgang van de cliënten vast (maanden op basis van de startdatum van een traject) op een aantal cruciale aspecten (arbeidsmarktsituatie/trede, tevredenheid klant, etc.). Na verloop van tijd wordt dan duidelijk of en zo ja welke verschillen optreden tussen eigen beheer en uitbesteed en – zo mogelijk – tussen private aanbieders.

We tekenen aan dat een experiment wel een voldoende groot aantal deelnemers vereist om effecten te kunnen meten, waarbij gedacht kan worden aan een minimum van 50 deelnemers. De controlegroep is minimaal van dezelfde omvang, maar kan ook groter zijn dan de deelnemersgroep.

INLEIDING

1 INLEIDING

Achtergrond, doel en onderzoeksvragen

1.1 ACHTERGROND

Met het van kracht worden van de Participatiewet per 1 januari 2015 kreeg de gemeente meer verantwoordelijkheid op het gebied van re-integratie. Via de Wet nam het aantal mensen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is toe, terwijl tegelijkertijd de beschikbare middelen werden verlaagd. Een doelmatige en doeltreffende uitvoering van re-integratie is daarom van groot belang.

In het uitvoeringsprogramma van de gemeente Eindhoven staat het verhogen van de arbeidsparticipatie centraal. Dit geeft inwoners de mogelijkheid om in hun eigen inkomen te voorzien, zichzelf als persoon te ontwikkelen en sociale contacten uit te breiden. Dit is ook belangrijk om sociale problematiek te voorkomen.

Vanaf begin 2019 zijn op basis van de commissienotitie en het bijbehorende uitvoeringsplan "Optimaliseren werk en participatie" diverse acties ingezet om de doelmatigheid en doeltreffendheid van het Participatiebeleid (verder) te versterken. Intussen zijn er diverse gunstige ontwikkelingen waargenomen, waaronder meer aanmeldingen bij het Participatiebedrijf, meer werkzoekenden die arbeidsfit zijn geworden en verbetering van de doorlooptijd in de keten.

In het kader van re-integratie worden onder meer via het Participatiebedrijf re-integratietrajecten ingezet die worden ingekocht bij private re-integratiebedrijven. Deze staan binnen de gemeente bekend als Maatschappelijke Deelname en Werk (MDW) en het Persoonlijk Re-integratiebudget (PRB).

1.2 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSVRAGEN

Het onderzoek heeft tot doel om op basis van nader inzicht in de resultaten en werking van de private re-integratietrajecten bij te dragen aan de verdere verbetering van de uitvoering van het Participatiebeleid, zoals met het collegeprogramma wordt beoogd.

Het onderzoek heeft betrekking op de periode 2018-2020.

Hoofdvraag

De hoofdvraag van het onderzoek is

Wat is de effectiviteit van de private re-integratietrajecten richting betaald werk die via MDW en PRB worden ingezet?

Deelvragen

De hoofdvraag van het onderzoek is uitgewerkt in elf deelvragen, gestructureerd naar drie thema's: uitvoeringsaspecten, effectiviteit en leerpunten

Uitvoeringsaspecten

1. Hoe komt de keuze van een privaat re-integratietraject en aanbieder tot stand? Welke afwegingen worden hierbij gemaakt?
2. Hoe zien de private re-integratietrajecten en interventies naar betaald werk er op dit moment uit?
3. Onder welke voorwaarden werken de private re-integratietrajecten?

Effectiviteit

4. Wat is de toegevoegde waarde van deze private re-integratietrajecten en interventies naar betaald werk?
5. Wat is de 'return on investment', wat kosten de private re-integratietrajecten en wat leveren ze op?
6. Wat is de netto-effectiviteit van de private re-integratietrajecten (de kans vergroting op betaald werk onder invloed van deelname aan het traject)?

7. Voor welke (deel)doelgroepen werken de private re-integratietrajecten naar betaald werk goed of minder goed?
8. Hoe verhouden (de resultaten van) de private re-integratietrajecten naar betaald werk in de gemeente Eindhoven zich tot de private re-integratietrajecten in ongeveer 10 andere vergelijkbare gemeenten?
9. Wat zijn de ervaringen van (een representatieve steekproef van) de kandidaten die deelnemen aan een privaat re-integratietraject?

Leerpunten

10. Wat werkt goed en wat werkt minder goed in de private re-integratietrajecten? Wat maakt een succesvol re-integratietraject en welke private re-integratietrajecten zijn (het meest) succesvol?
11. Wat kunnen de uitvoering van private re-integratietrajecten en de ervaringen daarmee betekenen voor de effectiviteit van de algemene re-integratie? Welke succesfactoren kunnen worden gebruikt voor het verbeteren van alle re-integratietrajecten en -activiteiten?
12. Wat moet er eventueel aan de organisatorische randvoorwaarden waaronder private re-integratietrajecten worden ingezet worden verbeterd? En waar hebben deze verbeteringen betrekking op (denk aan nazorg, handhaving etc.)?

1.3 OPZET VAN HET ONDERZOEK

In het onderzoek zijn gegevens en informatie verzameld via de volgende activiteiten:

- a. Deskresearch. Bestudering en analyse van beleidsdocumenten, kostengegevens, contracten met private aanbieders en informatie over inhoud trajecten (zowel privaat als eigen trajecten).
- b. Twee interviews met beleidsverantwoordelijken bij de gemeente en het Participatiebedrijf.
- c. Consultatie van private re-integratiebedrijven via een online vragenlijst. Via de gemeente is een lijst van 30 private aanbieders verzocht om de vragenlijst in te vullen; 19 van hen hebben de vragenlijst ingevuld.
- d. Drie interviews met private re-integratiebedrijven. Deze zijn geselecteerd op basis van enerzijds recent uitgevoerde trajecten en anderzijds op basis van de antwoorden op de open vragen in de online vragenlijst. Bij dit laatste is vooral gezocht naar bedrijven die blijk gaven van een brede visie op de meerwaarde van private trajecten.
- e. Een enquête onder ex-deelnemers aan private re-integratiebedrijven. Via de gemeente is 189 ex-deelnemers gevraagd om online een vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is ingevuld door 25 van hen.
- f. Inventarisatie resultaten van private re-integratiebedrijven in andere gemeenten. Deze hebben we in kaart gebracht via inventarisatie van door of in opdracht van gemeenten uitgevoerd onderzoek en via een direct verzoek aan 15 gemeenten om informatie en/of gegevens hierover. Van 7 gemeenten hebben we een reactie gekregen.

Een nadere toelichting op de uitgevoerde werkzaamheden is opgenomen in de verantwoording van het onderzoek in bijlage I.

1.4 OPZET VAN HET RAPPORT

In hoofdstuk 2 beschrijven we de huidige situatie rond de inzet van private trajecten. Het gaat daarbij om de selectie van aanbieders en trajecten, het type trajecten en randvoorwaarden.

In hoofdstuk 3 bespreken we de informatie en gegevens die beschikbaar zijn gekomen over de effectiviteit van de private trajecten.

In hoofdstuk 4 gaan we in op de factoren die medebepalend zijn voor een kosteneffectieve inzet van private trajecten en bespreken we de belangrijkste leerpunten.

Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de belangrijkste conclusies via de beantwoording van de onderzoeksvragen en bevat aanbevelingen voor de toekomstige inzet van private trajecten.

STAND VAN ZAKEN

Beleid, selectieproces, organisatie en type trajecten

2 STAND VAN ZAKEN

Beleid, selectieproces, organisatie en type trajecten

2.1 INLEIDING

De huidige werkwijze rond de inzet van private re-integratietrajecten wordt sinds 16 juni 2019 gevolgd en is vanwege de korte tijdsperiode nog volop in ontwikkeling. Nu is er enerzijds sprake van een grote diversiteit aan trajecten (maatwerk), maar anderzijds is duidelijk dat de mogelijkheden van private aanbieders op dit moment nog niet volledig in beeld zijn bij het Participatiebedrijf en dat de bestaande organisatorische randvoorwaarden niet meer volledig aansluiten op de nieuwe manier van werken. Private trajecten worden vooral ingezet voor klanten met een specifieke problematiek die verder van de arbeidsmarkt afstaan.

Deze conclusies kunnen worden ontleend aan de beschrijving van proces en inhoud van re-integratie in de gemeente Eindhoven in dit hoofdstuk. In paragraaf 2.2 beschrijven we eerst op hoofdlijnen het proces van toeleiding van inwoners die zich aanmelden voor een bijstandsuitkering naar re-integratietrajecten. Daarna gaan we in paragraaf 2.3 nader in op de rol van private trajecten in beleid en uitvoering op het terrein van re-integratie. Vervolgens geven we in paragraaf 2.4 een nadere toelichting op de private trajecten, vanuit het perspectief van het Participatiebedrijf, de private aanbieders zelf en de (ex-)deelnemers aan deze trajecten. In paragraaf 2.5 geven we in het kort de belangrijkste organisatorische randvoorwaarden weer. In de laatste paragraaf vatten we de belangrijkste conclusies samen.

2.2 TOELEIDING NAAR RE-INTEGRATIETRAJECTEN

Snelbalie

Een inwoner die een bijstandsuitkering wil aanvragen schrijft zich eerst in via www.werk.nl van het UWV. Via de zogenaamde Snelbalie vraagt betreffende persoon digitaal de uitkering aan. Vervolgens wordt er zo snel mogelijk een afspraak gemaakt tussen de inwoner en WIJeindhoven voor een keukentafelgesprek.

Stichting WIJeindhoven

Het keukentafelgesprek wordt gedaan door een 'generalist' van WIJeindhoven, die breed zicht heeft op het sociale domein. Deze generalist bekijkt of betaald werk direct of binnen 1 jaar mogelijk is voor de betreffende inwoner. Als dat zo is, dan wordt de bijstandsaanvrager aangemeld bij het Participatiebedrijf. Ook de doelgroep Participatiebanen wordt bij het Participatiebedrijf aangemeld.

Participatiebedrijf

Het Participatiebedrijf is onderdeel van GRWRE 'Ergon'. Ergon werkt voor 5 gemeenten in de regio: Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Het Participatiebedrijf werkt eveneens voor alle genoemde gemeenten. Elke gemeente heeft een eigen portefeuille voor wat betreft de inzet van private re-integratiebedrijven. Voor de gemeente Eindhoven worden private bedrijven ingezet die via de aanbesteding door de gemeente zijn geselecteerd.

Het Participatiebedrijf heeft als taak om de inwoners die via WIJeindhoven zijn doorgestuurd "job ready"¹ te maken. Dit wordt gedaan via de inzet van activiteiten zoals trainingen op het gebied van werknemersvaardigheden of het opdoen van arbeidsritme en sollicitatietrainingen. Per persoon wordt vastgesteld welke activiteiten nodig zijn om aan een baan te komen. Voor het vaststellen van de mate waarin een persoon "job ready" is, gebruikt het Participatiebedrijf een **checklist**, die 18 punten bevat waarop een persoon wordt beoordeeld. Deze checklist is in samenwerking met het Werkgelegenheidsteam (WGT)

¹ Voor de duidelijkheid, het gaat dus om trajecten gericht op het versterken van de deelnemer in zijn arbeidsmarktvaardigheden (solliciteren, etc.) en werknemersvaardigheden, al of niet gecombineerd met activiteiten om specifieke problemen aan te pakken of mee om te leren gaan. Aan het einde van dit traject kan de deelnemer zelfstandig of met ondersteuning (WGT, WSP, e.d.) op zoek naar betaald werk.

ontwikkeld. Via de checklist wordt in samenspraak tussen WGT en Participatiebedrijf vastgesteld in welke mate de persoon inzicht heeft in de eigen positie voor wat betreft (gewenst) werk, werk zoeken, solliciteren, de rol van de werkgever en de mogelijkheden voor ondersteuning door bijvoorbeeld het WGT.

Om te kunnen inschatten of een werkzoekende al 'werkfit' of 'job ready' is én om te kunnen inschatten welk werktraject aansluit bij de mogelijkheden van de werkzoekende heeft het Participatiebedrijf een **werknemersprofiel** opgesteld. Dit profiel omvat 10 onderdelen (thema's) waarop de situatie van de klant kan worden beoordeeld, de wijze waarop de beoordeling plaatsvindt en de conclusies voor de situatie van de klant. De verschillende onderdelen en beoordelingen sluiten aan bij de eerdergenoemde checklist. Het werknemersprofiel is ook bedoeld om medewerkers van het Participatiebedrijf op eenduidige manier naar de werkzoekende te laten kijken en daarover met elkaar te communiceren.

Nadere duiding rol Participatiebedrijf

Mensen worden dus via WIJeindhoven (wijkteams) doorverwezen naar het Participatiebedrijf voor nadere intake en advisering. Het gaat dan voor een deel om mensen waarvan verwacht wordt dat deze binnen zekere tijd (maximaal 1 jaar) op eigen kracht werk kunnen vinden. Op basis van de intake wordt vastgesteld of mensen wel of geen specifieke hulp nodig hebben.

Als geen specifieke hulp nodig is, dan wordt de kansrijke instroom door het Participatiebedrijf vervolgens het traject "**Mijn weg naar werk**" aangeboden. In het kader van dit traject werkt het Participatiebedrijf intensief samen met het WGT, waarbij het Participatiebedrijf de regie op de werkzoekende houdt totdat deze is uitgestroomd.

Het traject "Mijn weg naar werk" bestaat uit een startperiode van 6 weken gericht op "wie ben ik, wat wil ik, wat kan ik". Daarna volgt aansluitend maatwerk met diverse workshops gericht op het vergroten van vaardigheden op het gebied van werk zoeken en solliciteren, arbeidsmarktorientatie, digitale vaardigheden, taalvaardigheid, vakvaardigheid en andere activiteiten gericht op het "job ready" maken van de werkzoekende. Het maatwerk betreft een combinatie van begeleiding en werk. Dit traject duurt gemiddeld 12 weken, maar kan korter of langer duren met een maximum van 26 weken.

Er wordt groepsmatig gewerkt wanneer nodig (bijvoorbeeld bij de groep alleenstaande vrouwelijke ouders, of wanneer uitwisseling de deelnemers onderling stimuleert), maar voor het overige gaat het om individuele begeleiding. Alle beschikbare vacatures zijn te vinden bij het Werkgelegenheidsteam. Regelmatige evaluatie (vooral ook door de klant zelf) speelt een belangrijke rol in deze fase, evenals het zelfstandig een ontwikkelopdracht formuleren en uitwerken. Dat kan ook feitelijk solliciteren zijn.

Het gaat hier om een periode waarin via genoemde activiteiten vooral gewerkt wordt aan vergroten van het zelfvertrouwen, het in beweging krijgen van klanten en het energie geven en motiveren van klanten.

Externe **private trajecten** worden ingezet als bij de intake blijkt dat er sprake is van specifieke belemmeringen. De private gespecialiseerde re-integratiebedrijven bieden meer diepgang voor specifieke groepen. Het gaat dan om groepen zoals mensen met autisme, ggz-cliënten, mensen die een burn-out hebben (gehad), alleenstaande jonge moeders, mensen met een verslavingsprobleem, e.d. Overigens gaat het vrijwel altijd om een combinatie van factoren en veelal niet zozeer één specifieke. Werk moet in dit spectrum als één van die factoren worden gezien: hoe kan de klant weer zo snel mogelijk – zo mogelijk en bij voorkeur vooral ook via een (parttime) baan - terugkeren in de samenleving en tevens en/of tegelijkertijd andere problemen aanpakken. Deze benadering vereist veel creativiteit en maatwerk. Het is ook zo dat werk problemen op andere vlakken kan verminderen. Deze visie op de (specifieke) doelgroepen wordt gedeeld door de vertegenwoordigers van de private re-integratiebedrijven die we hebben geïnterviewd. Daarbij wordt aangetekend dat dit ook betekent dat profilering (het maken van profielen) beperkte toegevoegde waarde heeft. De groep is zo complex en divers dat het vrijwel altijd gaat om een combinatie van – vaak per persoon wisselende betekenis van - specifieke individuele problematiek. Voor de een kan schuld juist zwaar wegen en een verslaving minder, in een ander geval is het weer andersom. Bij specifieke problemen en/of combinatie van kleine problemen gaat het in het traject naast vergroten van het zelfvertrouwen, activeren en motiveren vaak ook om het aanbrengen van structuur in het leven (een goed fundament leggen).

Het komt ook voor gedurende het traject "Mijn weg naar werk" blijkt dat een specialistischere aanpak nodig is en dan wordt alsnog een privaot traject ingezet.

Overigens kan het Participatiebedrijf mensen ook een Buurtbedrijven traject aanbieden of een opstapbaan. Het is niet per definitie dat in de genoemde gevallen een extern traject wordt gekozen.

Mensen met een beperking (**doelgroep participatiebanen**) maken eveneens gebruik van het traject “Mijn weg naar werk”. Voor de begeleiding van deze groep werkt het Participatiebedrijf samen met de werkmakelaars binnen Ergon.

Doorleiding naar werk

Hiervoor is aangegeven dat er tijdens het traject bij het Participatiebedrijf intensief wordt samengewerkt met het WGT dat verantwoordelijk is voor de doorstroom naar werk. In het kader van deze samenwerking worden klanten via Competensys gekoppeld aan een (sector) accountmanager van het (regionale) Werkgevers Servicepunt (WSP). Daarbij wordt uitgegaan van een realistisch (baan)perspectief en algemeen geaccepteerd werk. Dit sluit niet altijd aan op de wensen van de klant, en als het nodig is wordt er ook actie ingezet (handhaving). Daarbij wordt gebruik gemaakt van “motivational interviewing”. Dit laatste ook, omdat in de praktijk blijkt dat degenen die ergens aan het werk komen (in werk dat zij eigenlijk niet ambiëren) een grotere drive hebben of krijgen om zelf te gaan zoeken naar hun wensbaan. Dit vergroot de kans op succes.

Als een kandidaat een privaat re-integratietraject heeft afgerond en nog geen werk heeft gevonden dan heeft het re-integratiebedrijf de taak de kandidaat te bemiddelen naar betaald werk. De aanbieder kan de kandidaat met dat doel ook aanmelden bij het WSP. Dit WSP staat bekend als O4Werkt en is onderdeel van het Regionaal Werkbedrijf (RWB) Zuidoost-Brabant, één van de 35 arbeidsmarktregio's in Nederland. Maar in de praktijk maken de private aanbieders vooral gebruik van het eigen netwerk van werkgevers.

2.3 BELEID EN UITVOERING: ROL PRIVATE RE-INTEGRATIETRAJECTEN

Rol historie²

De beschrijving hiervoor gaat uit van de wijze waarop de doorverwijzing naar private re-integratiebedrijven plaatsvindt sinds juni 2019. Voor die datum lag de verantwoordelijkheid voor de uitbesteding en selectie van private dienstverleners bij de Stichting WIJeindhoven. De aanpassing bracht voor alle betrokkenen veranderingen met zich mee. In de interviews en consultatie wordt deze verandering deels positief beoordeeld, bijvoorbeeld vanwege de betere diagnose van de klanten³, deels negatief, bijvoorbeeld omdat het Participatiebedrijf het private aanbod nog niet volledig in beeld heeft.

Recente ontwikkelingen

Bij WIJeindhoven vindt bij aanmelding voor een uitkering nog altijd een keukentafelgesprek plaats, maar door de overdracht aan het Participatiebedrijf wordt de nadere diagnosestelling (intake, advies, e.d.) niet langer gedaan door de eerdergenoemde “generalisten”, maar door medewerkers (adviseurs intake) van het Participatiebedrijf met ruime kennis en ervaring met specifieke groepen.

Dit komt volgens de geïnterviewden de kwaliteit van de diagnosestelling ten goede. In het verleden werden klanten direct doorgestuurd naar de private ondersteuners, die dan via een eigen intake vaststelden of de door het bureau geleverde diensten de betreffende persoon inderdaad ten goede zouden komen. Het gebeurde dan dat deze personen teruggestuurd werden naar WIJeindhoven, omdat er geen goede match was tussen klant en traject. Ook kon het gebeuren dat mensen nodeloos in een traject terecht kwamen dat minder geschikt was. Een belangrijk voordeel van de nieuwe werkwijze is dat er in dit opzicht voor beide partijen meer duidelijkheid is gekomen. Doordat het Participatiebedrijf duidelijker regie is gaan voeren, via een concreet plan van aanpak en regelmatige evaluatiegesprekken worden trajectactiviteiten meer gericht uitgevoerd dan in het verleden, toen de private organisaties te maken hadden met minder concrete doelen of vragen en/of een minder concreet plan van aanpak.

² We besteden vanuit inhoudelijk perspectief aandacht aan dit punt. Dat wil zeggen wat de overgang voor de relatie tussen de gemeente (en de daaronder vallende organisaties) en de private re-integratiebedrijven praktisch betekent.

³ We gebruiken de term “diagnose” om aan te geven dat de consultants via gesprekken met de klanten een beeld vormen van de individuele situatie. Dit wordt door sommigen als een onjuiste term beschouwd, omdat in hun visie een diagnose alleen kan worden gedaan door een zorgprofessional (arts, psychiater, e.d.).

Beschikkingen voor de private trajecten worden afgegeven door het Participatiebedrijf, dat sinds juni 2019 gemandateerd is om re-integratie volledig uit te voeren, inclusief het opleggen van arbeids- en re-integratieverplichtingen. De beschikking wordt afgegeven op basis van een plan van aanpak met daarin de te bereiken doelen en/of te beantwoorden vragen (advies, bijvoorbeeld) en sinds kort eveneens een duiding van de motivatie van de klant. Dit plan van aanpak wordt door de externe partner opgesteld op basis van een verdiepende intake met de klant, en in samenspraak met de adviseur van het Participatiebedrijf. Als het Participatiebedrijf het plan van aanpak als een passend aanbod met reële doelstellingen beschouwd wordt de externe partij ingezet en een beschikking afgegeven. Vrijwel altijd vindt er consultatie van een collega adviseur intake plaats (4 ogen principe) voordat deze wordt afgegeven. MDW-trajecten verlopen administratief ook via het Participatiebedrijf. In geval van PRB-trajecten verloopt de administratie nog via de gemeente, maar in 2020 zijn er geen PRB-trajecten uitgevoerd.

Huidige werkwijze rond inzet private trajecten

De intake en diagnose van de adviseurs zijn dus sterk medebepalend voor het meest geschikte traject van werkzoekenden en de inzet van private re-integratietrajecten. Mensen waarvan wordt verwacht dat ze niet binnen 6 maanden naar betaald werk kunnen, krijgen een langer traject (10A50 - activering), welk maximaal 12 maanden kan duren met een mogelijkheid tot verlenging van 2 keer 6 maanden.

Mensen met een kortere afstand en specifieke problematiek konden voor juni 2019 via private bedrijven een "Werktraject" (10A47) krijgen dat maximaal 6 maanden duurde zonder mogelijkheid tot verlenging. Dit type contract wordt nu incidenteel ingezet.

Een laatste belangrijk element van werkwijze is de monitoring. Het door het Participatiebedrijf benutte klantvolgsysteem werkt naar wens. Alle klanten staan erin, met bijbehorende (gecommitteerde) consulent plan van aanpak en andere afspraken, eventueel ingeschakelde externe aanbieder, inclusief de geplande evaluatiemomenten. Via het systeem is duidelijk wat de afspraken zijn als een consulent vertrekt en een ander het moet overnemen.

Achtergrond verminderde inzet private re-integratiebureaus

De overdracht van de verantwoordelijkheid naar het Participatiebedrijf is in 2020 gepaard gegaan met een afname van het aantal trajecten dat is uitbesteed aan private re-integratiebureaus, zoals zichtbaar is in de uitgaven aan MDW-trajecten. Op basis van de verzamelde informatie kunnen we vaststellen dat hierbij de volgende factoren een rol spelen:

- De historische relaties tussen opdrachtgever (WIJindhoven) en uitvoerder werden in veel gevallen verbroken. Beide partijen moeten dus met elkaar kennis maken en vooral ook over en weer weten welke kwaliteit aan diensten de markt biedt, c.q. welke diensten gevraagd worden. Het Participatiebedrijf geeft aan dat men ook (nog) geen volledig inzicht heeft in de in de regio beschikbare re-integratiebedrijven en de door hen aangeboden private re-integratiediensten (portfolio is niet compleet). Het gaat dan concreet om de bedrijven die via de aanbesteding door de gemeente Eindhoven zijn gecontracteerd. Bij de overgang zijn alle partijen uit de aanbesteding geïnformeerd en door het Participatiebedrijf uitgenodigd. Lang niet alle partijen hebben daarop gereageerd, waardoor het Participatiebedrijf in eerste instantie is gaan samenwerken met de partijen die al actief waren voor de gemeente. Recent zijn door het Participatiebedrijf enkele bedrijven 'ontdekt' die eerder niet in beeld waren. Diverse van de private ondersteuners die wij hebben geraadpleegd geven ook aan dat zij min of meer uit beeld zijn geraakt en dat men ofwel nog onvoldoende pogingen heeft gedaan om de relatie weer op te pakken, dan wel dat pogingen daartoe nog onvoldoende succesvol waren. Overigens zijn de diverse bureaus die wel worden ingeschakeld en het Participatiebedrijf tevreden over de huidige samenwerking. Het Participatiebedrijf geeft in dit verband aan dat het doel is om mensen zo snel mogelijk (duurzaam) uit te laten stromen naar werk. In het licht van die doelstelling ligt het voor de hand dat externe partijen als deskundige bureaus worden ingeschakeld voor mensen met specifieke problemen en niet dat het Participatiebedrijf alle activiteiten zelf zal gaan uitvoeren.
- Het Participatiebedrijf beschikt over eigen voorzieningen die worden ingezet om de aangemelde inwoners te ondersteunen richting werk of sociale participatie. Het ligt voor de hand dat de beschikbare capaciteit ook wordt benut, voordat uitbesteding plaatsvindt. Deze voorzieningen zijn volgens veel van de geraadpleegde bronnen ook geschikt voor een belangrijk deel van de doelgroep, zeker voor wat betreft

nieuwe instroom. Wel zijn veel van de geraadpleegde private bureaus van mening dat door deze werkwijze en keuzes een deel van de doelgroep juist niet of in onvoldoende mate ondersteuning krijgt die goed aansluit op de behoeften/situatie van de betreffende persoon, omdat in de aanpak van het Participatiebedrijf daar onvoldoende rekening mee wordt of kan worden gehouden. Het gaat dan inderdaad om de hiervoor genoemde doelgroepen met specifieke problemen, zoals psychische problematiek, autisme of verstandelijke beperking, al of niet in combinatie met andere problematiek (huisvesting, schulden, e.d.).

- Op dit moment heeft het Participatiebedrijf geen goed zicht op stand van zaken rond de besteding van de beschikbare budgetten (MDW, PRB, etc.) en dus op de onder- of overbesteding ervan. De budgetbewaking berust nog bij de gemeente Eindhoven. Er bestaat wel een beeld van de kosten van trajecten, onder meer op basis van de bestaande contracten en de productbeschrijvingen.

2.4 TYPE TRAJECTEN

Diverse aanduidingen en trajectdefinities

In het onderzoek is gebleken dat er in de praktijk verschillende aanduidingen van trajecten worden gebruikt. In het kader van het onderzoek (re-integratie naar betaald werk) zijn twee onderscheidingen van belang.

Het gaat in de **eerste** plaats om het onderscheid MDW en PRB:

- Maatschappelijke Deelname en Werk (MDW). De dienstverlener levert aan de inwoner een voorziening zodat deze zoveel mogelijk wordt ondersteund in zijn stappen richting betaald werk. Onder de MDW vallen een aantal diensten; voor dit onderzoek gaat het om de dienst “Werk” (Productcode 10A47 en productcode 10A50 Werk).

Deze trajecten worden op dit moment voor het overgrote deel uitgevoerd door het Participatiebedrijf, via een vorm van inbesteding (GRWRE is een gemeenschappelijke regeling). Maar het Participatiebedrijf kiest in specifieke gevallen voor inhuur van private re-integratiebedrijven waarmee de gemeente via openbare aanbesteding een contract heeft gesloten.

De uitgaven voor externe MDW-trajecten bedroegen over 2018 rond 820 duizend euro, over 2019 ruim 1 miljoen euro en over 2020, op basis van voorlopige cijfers om bijna een half miljoen euro.

- Persoonsgebonden Re-integratie Budget (PRB). Het PRB is een re-integratietraject dat wordt uitgevoerd door een privaat re-integratiebedrijf dat op basis van een beschikking wordt toegekend aan inwoners die iets meer ondersteuning nodig hebben. Daarmee is het bedoeld voor werkzoekenden (met of zonder uitkering) die met een persoonsgerichte aanpak op een alternatieve wijze hun terugkeer naar de arbeidsmarkt gaan organiseren.

Om een PRB te kunnen krijgen dient wel aan diverse eisen te worden voldaan en in de praktijk bestaan hiervoor verschillende modellen/polissen. De PRB is langzaam losgelaten en werd tot voor kort op heel beperkte schaal ingezet en in 2020 in het geheel niet, vermoedelijk deels als gevolg van corona. De uitgaven over 2018 en 2019 voor dit type trajecten waren gemiddeld 116 duizend euro; in 2020 zijn er zoals gezegd geen uitgaven aan PRB-trajecten gedaan⁴.

Een **tweede** onderscheid betreft de via de aanbesteding ingekochte diensten en de daarbij horende productcodes. In het kader van re-integratie richting (betaald) werk gaat het dan om twee typen trajecten die door het Participatiebedrijf worden benut bij de inzet van private re-integratiebedrijven:

- 10A50 – activering (code “werk”). Dit type wordt ingezet wanneer op basis van de intake analyse wordt vastgesteld dat de betreffende persoon binnen 1 jaar de weg naar werk kan gaan (en na het traject doorgestuurd kan worden naar het werkgelegenheidsteam). Werk betekent dan veelal parttime (vanaf een paar uur per week), maar in sommige gevallen fulltime. Dit type traject kan met 2 keer een halfjaar worden verlengd.

⁴ Voor 2020 zijn alleen voorlopige cijfers beschikbaar. Hierin zijn geen uitgaven aan PRB-trajecten opgenomen. Bij MDW gaat het in de voorlopige cijfers over 2020 om bijna een half miljoen euro.

- 10A47 - uitstroom naar werk. Dit type wordt ingezet wanneer verwacht wordt dat de klant binnen het half jaar kan uitstromen naar werk. Dit type traject kan niet worden verlengd⁵.

Door de overdracht van de re-integratie aan het Participatiebedrijf is nu duidelijker dan voorheen dat het gaat om trajecten naar werk en niet om andere activiteiten op het gebied van sociale activering bijvoorbeeld richting vrijwilligerswerk of dagbesteding.

Tegelijkertijd heeft de lopende aanbesteding een bredere dekking omdat daarin ook trajecten onder vallen op het terrein van sociale activering, dat wil zeggen richting vrijwilligerswerk of dagbesteding, en andere activiteiten in het sociale domein, zoals blijkt uit de lijst van productcodes in de bijlage van het aanbestedingsdocument. De private re-integratiebedrijven bieden ook diverse vormen van maatschappelijke ondersteuning en niet alleen op betaald werk gerichte re-integratiediensten. Zij zien juist in sommige gevallen een meerwaarde in het combineren van beide typen dienstverlening. In het verleden kwam het combineren van diensten vaker voor en deze combinatie is in de nieuwe werkwijze niet per definitie uitgesloten.

Aanbod van private re-integratiebedrijven

Via de consultatie hebben we de private re-integratiebedrijven gevraagd naar hun aanbod van diensten. Tabel I.1 in bijlage I geeft een overzicht van enkele relevante kenmerken van deze bedrijven. Hieronder richten we ons op de inhoud van de dienstverlening.

De aanbieders bevestigen in verschillende bewoordingen dat zij voor de gemeente Eindhoven inderdaad trajecten uitvoeren (10A50 – gericht op maatschappelijke deelname (!) en 10A47 – gericht op bemiddeling naar werk), maar daarnaast worden ook andere trajecten genoemd, zoals Arbeidsmatige dagbesteding (10A53), matching, behoud van werk en jobcoaching.

De wijze waarop de deelnemers worden ondersteund verschilt tussen bedrijven. De volgende varianten/aanpak worden genoemd:

- Begeleiding en coaching op basis van gesprekken met en monitoring van de voortgang van de deelnemers.
- Scholing, training en/of werkervaringsplaatsen.
- Combinaties van beide. Geïntegreerde opleidings- en begeleidingsprogramma's waarin een vakopleiding (MBO 1 en 2) wordt gecombineerd met (intensieve) coaching op persoonlijke stabiliteit, sociale- en werknemersvaardigheden, gericht op uitplaatsing naar duurzaam betaald werk.

Zes van de responderende bedrijven ondersteunen het brede spectrum aan bijstandsgerechtigden; negen van de bedrijven zijn gespecialiseerd in specifieke groepen. Met name worden genoemd mensen met psychiatrische/psychische problematiek en/of ernstige psychosociale problemen, cliënten met een diagnose in het autismespectrum, mensen met een functiebeperking, jongeren, alleenstaande moeders en/of mensen met een taalachterstand.

Daarnaast zijn andere karakteristieken van de aanbieders van betekenis:

- Werkgebied. Zes van de aanbieders werken alleen in de regio Eindhoven en directe omgeving, zes in de brede regio, van Midden-Brabant tot Noord-Limburg en drie werken landelijk.
- Opdrachtgevers. Alle responderende aanbieders werken voor meer opdrachtgevers, zoals UWV, andere gemeenten en samenwerkingsverbanden en individuele werkgevers. Een van de aanbieders is recent een samenwerking aangegaan met een hogeschool voor een project gericht op het verbeteren van de begeleiding van studenten met een diagnose in het autismespectrum.
- Omvang. Het gaat om kleine en grote aanbieders. Acht van de responderende bedrijven voert ieder minder dan 100 trajecten uit op jaarbasis voor alle opdrachtgevers samen, 4 tussen 100 en 250 trajecten en een bedrijf voert op jaarbasis tussen 250 en 500 trajecten uit.

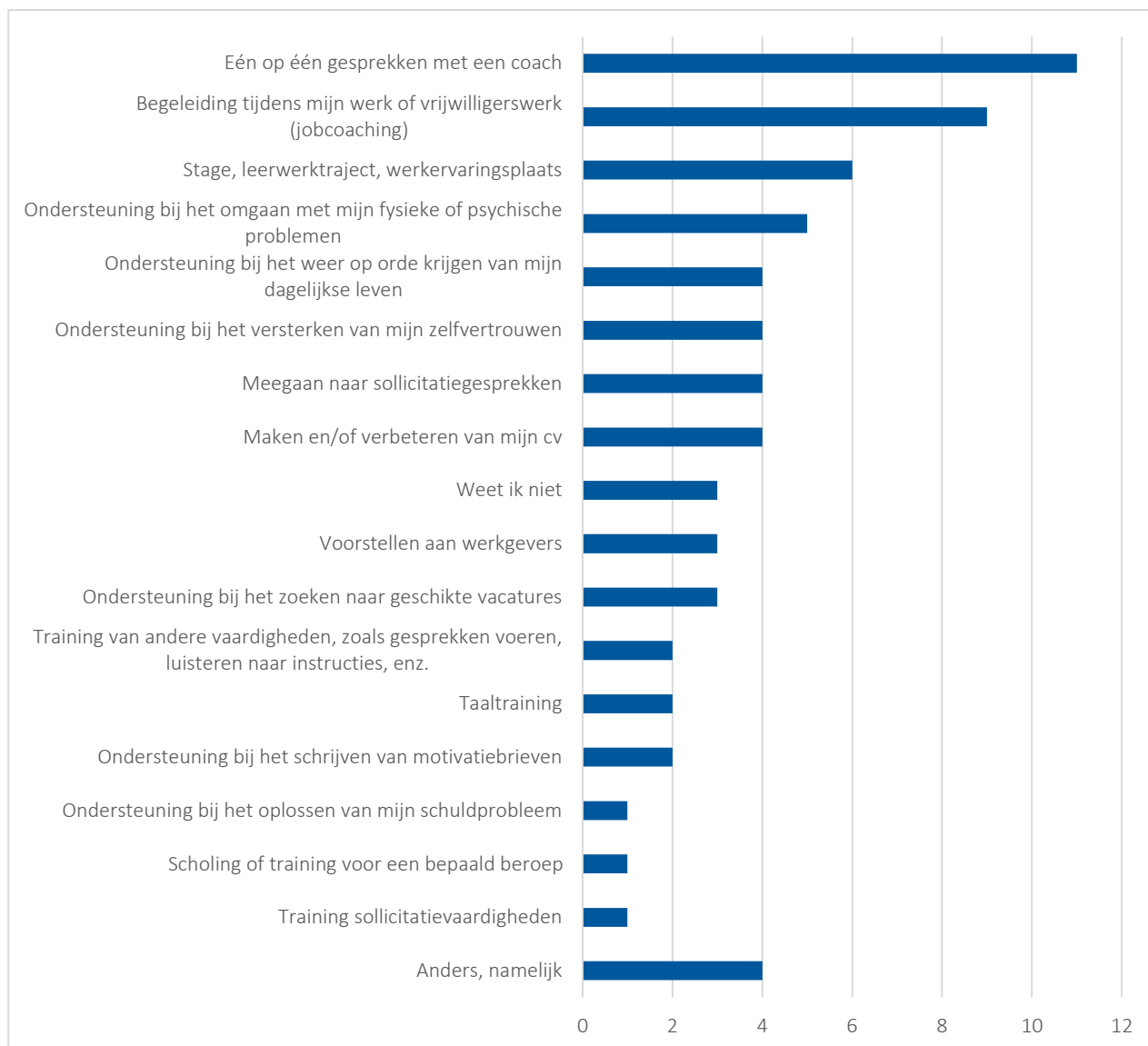
Inhoud trajecten volgens de deelnemers

We hebben de deelnemers aan de trajecten een lijst voorgelegd met 16 verschillende items en hen gevraagd welke van deze punten in het traject zaten. Figuur 2.1 laat zien dat de trajecten volgens de respondenten een

⁵ Althans volgens het Participatiebedrijf. Een van de re-integratiebedrijven meent dat dit type traject ook kan worden verlengd voor 2 keer 3 maanden, overigens onder gelijke financiële voorwaarden (zelfde prijs).

breed spectrum aan begeleiding en ondersteuning omvatten. Gemiddeld zijn ongeveer 3 items aangekruist door de respondenten. Meest genoemd zijn één op één gesprekken met de begeleider en begeleiding tijdens werk of vrijwilligerswerk (jobcoaching). Daarnaast worden aspecten als scholing en werkervaring genoemd. Deze aspecten zijn eerder ook genoemd door de re-integratiebedrijven en het Participatiebedrijf. Verder gaat het om bijvoorbeeld versterking van werknemersvaardigheden en ondersteuning bij het omgaan met of oplossen van specifieke (persoonlijke) problematiek.

Figuur 2.1 Elementen van het traject volgens de deelnemers (N=25)

Bron: SEOR/IROKO – Enquête onder (ex-)deelnemers private re-integratietrajecten Eindhoven 2021

2.5 VOORWAARDEN VOOR PRIVATE RE-INTEGRATIETRAJECTEN

Hiervoor zijn diverse voorwaarden waaronder de private re-integratiebedrijven opereren al impliciet aan de orde geweest. Hier zetten we deze op een rij en vullen deze waar nodig aan. Het gaat om de volgende punten:

- Bedrijven komen in aanmerking voor het leveren van dienstverlening wanneer zij via de laatste openbare aanbesteding (2017) door de gemeente Eindhoven zijn geselecteerd voor het verrichten van de betreffende diensten (10A47 en 10A50 Werk).
- Contracten 10A47 (bemiddeling) zijn prestatiecontracten. Het gaat om contracten van maximaal 6 maanden. Het financiële arrangement is zodanig dat er sprake is van 100% bevoorschotting, maar als het traject niet slaagt, dan moet achteraf 40% van het voorschot worden terugbetaald, en wordt er ook gekort

op de 60%, indien de feitelijk gerealiseerde trajectduur korter is dan 6 maanden (1 maand betekent dan 10% uitbetaling of niet).

- Contracten 10A50 Werk zijn voor een periode van 12 maanden en deze kunnen wel worden verlengd (met maximaal 2 x 6 maanden), maar voor deze verlenging ontvangt het bedrijf geen aanvullende financiering (contract betreft totaalprijs), dat is dus op eigen kosten en risico van het private re-integratiebedrijf. Dit type trajecten is erop gericht om mensen “werkfit” of “jobready” te maken, dat wil zeggen zodanig dat zij zelfstandig naar werk kunnen zoeken.
- Verder bevatten de contracten een beschrijving van de te leveren diensten op hoofdlijnen. Ook is in het contract aangegeven of het gaat om dienstverlening aan een specifieke groep en zo ja, een aanduiding van die groep.

Op uitvoerend niveau wordt op dit moment de werkwijze gevolgd, zoals deze door het Participatiebedrijf sinds juni 2019 is opgezet en doorontwikkeld. Voor elke cliënt wordt een plan van aanpak opgesteld met duidelijke doelen en evaluatiemomenten dat als basis dient voor de dienstverlening en de monitoring van de voortgang van het traject. Klanten worden nu in overleg tussen Participatiebedrijf en private dienstverlener overgedragen, op basis van het plan van aanpak. Dat wil zeggen dat er of een driegesprek is, of een tweegesprek van re-integratiebedrijf en klant, waarin goed kan worden vastgesteld wat de vraag is van de klant en welke rol het re-integratiebedrijf daarbij kan spelen.

2.6 CONCLUSIES

Op het punt van selectie van aanbieders (vraag 1), inhoud van trajecten (vraag 2) en organisatorische randvoorwaarden (vraag 3) kan het volgende worden geconcludeerd.

Sinds het Participatiebedrijf in 16 juni 2019 verantwoordelijk is voor de selectie en inzet van private re-integratiebedrijven, worden deze ingehuurd wanneer de deelnemer wordt gehinderd door specifieke, problematiek, zoals psychische problemen, autisme, alleenstaand ouderschap (moeder), e.d.

In formele zin – op basis van de bestaande aanbesteding – voeren private re-integratiebedrijven twee typen trajecten uit. Een kortdurend traject van 6 maanden waarin de deelnemer ondersteund wordt naar betaald werk (10A47) of een langdurig traject van 12 maanden met eventuele verlenging, waarin de deelnemer wordt ondersteund tot deze “werkfit” is, dat wil zeggen op zoek kan gaan naar (betaald) werk.

In de huidige praktijk wordt een privaat re-integratiebedrijf ingezet op basis van een plan van aanpak dat wordt opgesteld in samenspraak tussen het re-integratiebedrijf en de klant en zo nodig de adviseur intake van het Participatiebedrijf. Dit plan omvat een duidelijk doel en evaluatiemomenten (elke 2 à 3 maanden).

Voor en na de organisatorische wijziging (overdracht verantwoordelijkheid aan Participatiebedrijf), is er in de praktijk inhoudelijk sprake van een brede scala aan trajecten. Private re-integratiebedrijven spreken in dit verband van maatwerk voor wat betreft de feitelijke inhoud van trajecten. De deelnemers geven eveneens aan dat de inhoud van de trajecten zeer divers is.

De organisatorische verandering is gepaard gegaan met verbetering in de diagnosestelling, tot uiting komend in een praktisch werkbaar en nuttig plan van aanpak van het private traject. Daar staat tegenover dat diverse private aanbieders uit beeld zijn geraakt en recent niet zijn ingeschakeld voor re-integratieactiviteiten voor de gemeente Eindhoven. Het Participatiebedrijf geeft ook aan dat er op dit moment geen volledig en goed inzicht is in het beschikbare private aanbod. Dit komt overigens vooral ook doordat een deel van de partijen niet heeft gereageerd op een uitnodiging van het Participatiebedrijf.

EFFECTIVITEIT VAN RE-INTEGRATIETRAJECTEN

Indicaties voor meerwaarde private re-integratieactiviteiten

3 EFFECTIVITEIT VAN RE-INTEGRATIETRAJECTEN

Indicaties voor meerwaarde private re-integratietrajecten

3.1 INLEIDING

De meerwaarde van uitbesteding van re-integratieactiviteiten wordt onvoldoende zichtbaar op basis van het beschikbare cijfermateriaal. Het gaat om een hele afgebakende en kleine groep deelnemers, met specifieke individuele problematiek die voor private trajecten wordt geselecteerd. De meerwaarde van de trajecten omvat daarom meer dan alleen het directe effect op de deelnemers en de kosteneffectiviteit. De ondersteuning van de doelgroep, in zijn diversiteit qua kenmerken en problematiek, vereist voortdurend versterking en verbetering en is gebaat bij samenwerking tussen interne en externe deskundigheid en specialisten. Door een goede samenwerking kan zowel de effectiviteit als de efficiëntie van de ondersteuning worden verbeterd.

Deze conclusie komt naar voren uit de analyse van de beschikbare informatie over de effectiviteit en efficiëntie van private re-integratietrajecten. Daartoe bespreken we in afzonderlijke paragrafen de resultaten van de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten. Het gaat om de gegevensanalyse, de enquête onder ex-deelnemers, de consultatie van de private re-integratiebedrijven, de analyse van kostengegevens, de interviews met gemeente en Participatiebedrijf en de inventarisatie van bestaand onderzoek en inzichten bij andere gemeenten.

Dit hoofdstuk is gericht op beantwoording van de onderzoeksvragen over de effectiviteit van de private re-integratietrajecten (onderzoeksvragen 4 tot en met 9). In de slotparagraaf voegen we de resultaten van de activiteiten samen voor de beantwoording van deze onderzoeksvragen.

3.2 GEGEVENSANALYSE

De eerste mogelijkheid om een indruk te krijgen van de effectiviteit van trajecten is door koppeling van gegevens over trajecten en trajectdeelnemers van de gemeente Eindhoven aan UWV-gegevens over banen die beschikbaar zijn bij het CBS. In de praktijk werden de analysemogelijkheden beperkt door het vaak ontbreken van begindatum en einddatum van de trajecten, waardoor een directe koppeling tussen traject en baanvinden niet te maken was.

Daarnaast stellen we vast dat de groep private trajectdeelnemers op basis van min of meer objectieve kenmerken als geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, e.d. niet afwijkt van alle trajectdeelnemers of de bijstandpopulatie. Het verschil zit in specifieke factoren, die niet in deze kenmerken zichtbaar worden, maar bij diagnose en selectie voor een privaat traject wel van belang zijn (problematiek, trede op de participatieladder, e.d.).

In deze paragraaf presenteren we niettemin de resultaten van de uitgevoerde analyses, waarin voor de totale onderzoeksperiode is bepaald welke mensen trajecten hebben gevolgd, welke mensen uit de uitkering zijn gestroomd en welke mensen een baan hebben gevonden. Deze resultaten zijn slechts indicatief.

Uitstroom uit de uitkering

Tabel 3.1 laat zien dat 10 procent van alle in de periode 2018-2020 lopende re-integratietrajecten private trajecten waren. Het gaat dan om 243 van de 2433 trajecten. In dezelfde periode zijn 1.338 van de trajectdeelnemers uit de uitkering gestroomd, waarvan 84 deelnemers aan een privaat traject.

De uitstroom uit de uitkering van mensen met een privaat traject ligt lager dan van mensen die een ander of geen traject hebben gehad. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs te betekenen dat de trajecten ook minder effectief zijn. Private trajecten worden juist ingezet voor mensen met specifieke problemen en een grote afstand tot de arbeidsmarkt. We kunnen dit echter niet in beeld brengen, omdat er geen gegevens zijn over de specifieke problematiek, of bijvoorbeeld gegevens over de trede op de participatieladder of de diagnose, waarmee dit zou kunnen worden getoetst. Verder komt het overgrote deel terecht in een deeltijdbaan, waardoor er geen (volledige) uitstroom uit de uitkering plaatsvindt.

Tabel 3.1 Aantal personen dat is uitgestroomd uit de uitkering en uitstroompercentage in de periode 2018-2020

	Aantal trajecten	Aantal uitstroom	Uitstroompercentage
Totaal		5.040	45%
Geen traject		3.702	43%
Alle trajecten	2.433	1.338	55%
Private trajecten	243	84	35%

Bron: SEOR/IROKO – Analyses op basis van data vanuit de gemeente en het Participatiebedrijf en CBS-microdata

Baanvinders (betaalde baan)

Mensen met een privaat traject vinden vaker een betaalde baan dan mensen zonder traject. Wel vinden klanten met een traject van het participatiebedrijf nog wat vaker een baan, maar ook hier geldt dat de verschillen veroorzaakt kunnen worden door een andere groepssamenstelling. Het gaat bij de private trajecten om een specifieke groep deelnemers, met specifieke problematiek. Daarnaast is de duur van het traject (de ondersteuning) langer dan van andere trajecten, waardoor de kans op uitstroom naar werk ook wordt verlaagd. Door deelname aan het traject treedt insluiting op, dat wil zeggen dat de deelnemer tijdens het traject niet of minder intensief naar werk zoekt.

Tabel 3.2 Aantal personen dat een baan heeft gevonden in de periode 2018-2020

	Aantal trajecten	Aantal baanvinders	Percentage
Totaal		1.948	18%
Geen traject		1.016	12%
Alle trajecten	2.433	932	38%
Private trajecten	243	73	30%

Bron: SEOR/IROKO – Analyses op basis van data vanuit de gemeente en het Participatiebedrijf en CBS-microdata

Gemiddeld duurt de baan die deelnemers aan een privaat traject hebben gevonden zeven maanden. Een deel van de banen loopt nog aan het einde van de observatieperiode (december 2020). Deze banen zijn ook meegenomen in het gemiddelde, dat in werkelijkheid dus hoger zal komen te liggen.

De deelnemers aan een privaat traject komen het vaakst terecht in de sectoren reiniging, werk en (re-) integratie (SW-bedrijven) of de uitzendbranche. Het overgrote deel (88%) heeft een deeltijdbaan. Ze werken gemiddeld wat minder uren dan andere klanten (20 uur t.o.v. 22 uur per week), tegen een lager uurloon (€11,54 t.o.v. €12,74).

Het type werk dat is gevonden wordt gekenmerkt door een hoge mate van flexibiliteit. Dit duidt niet op duurzame uitstroom, maar reflecteert het karakter van de huidige arbeidsmarkt, met een hoog aandeel flexibele arbeid en hoog aandeel deeltijdbanen, in het bijzonder in het laaggeschoolde segment. Dit illustreert ook dat snelle actie bij hernieuwde instroom (na een tijdelijke baan) wenselijk is om goed te kunnen profiteren van de opgedane werkervaring en aansluitend snel ander werk te vinden.

We concluderen dat via de private trajecten de kans op het vinden van werk voor de deelnemers verhoogd wordt. Dit gaat niet in gelijke mate gepaard met uitstroom uit de uitkering en het is onduidelijk of het type werk in voldoende mate gepaard gaat met duurzaam aan het werk blijven.

3.3 ENQUÊTE ONDER EX-DEELNEMERS

3.3.1 Effectiviteit

Tijdens of direct na traject

De enquête onder de deelnemers is vanwege het kleine aantal weinig bruikbaar voor het verkrijgen van indicaties van de effectiviteit van de private trajecten. Hieronder beschrijven we de beschikbare informatie.

Eén van de deelnemers heeft werk gevonden voor 16 uur per week. Deze baan heeft zij gevonden via een online geplaatste vacature. Zeven deelnemers zijn vrijwilligerswerk gaan doen en geen van de deelnemers is een opleiding gaan volgen.

De zeven deelnemers die vrijwilligerswerk zijn gaan doen, hebben dit vrijwilligerswerk gevonden via het Participatiebedrijf (2), WIJeindhoven (3), familie, vrienden of kennissen (1) of via internet (1).

Van de acht deelnemers die werk of vrijwilligerswerk hebben gevonden is één van mening dat zij zonder het traject dit vrijwilligerswerk niet was gaan doen. Een deelnemer is van mening dat zij het vrijwilligerswerk zeker ook zonder traject was gaan doen. De andere zes denken dat zij zonder het traject misschien ook werk zouden hebben gevonden, c.q. vrijwilligerswerk waren gaan doen. Al met al komt hier niet een beeld uit dat de trajecten heel erg effectief zijn (geweest) voor het vinden van werk, maar wel op maatschappelijk vlak (zie hierna), maar zoals eerder gememoreerd is de respons niet representatief voor de totale groep deelnemers aan private trajecten.

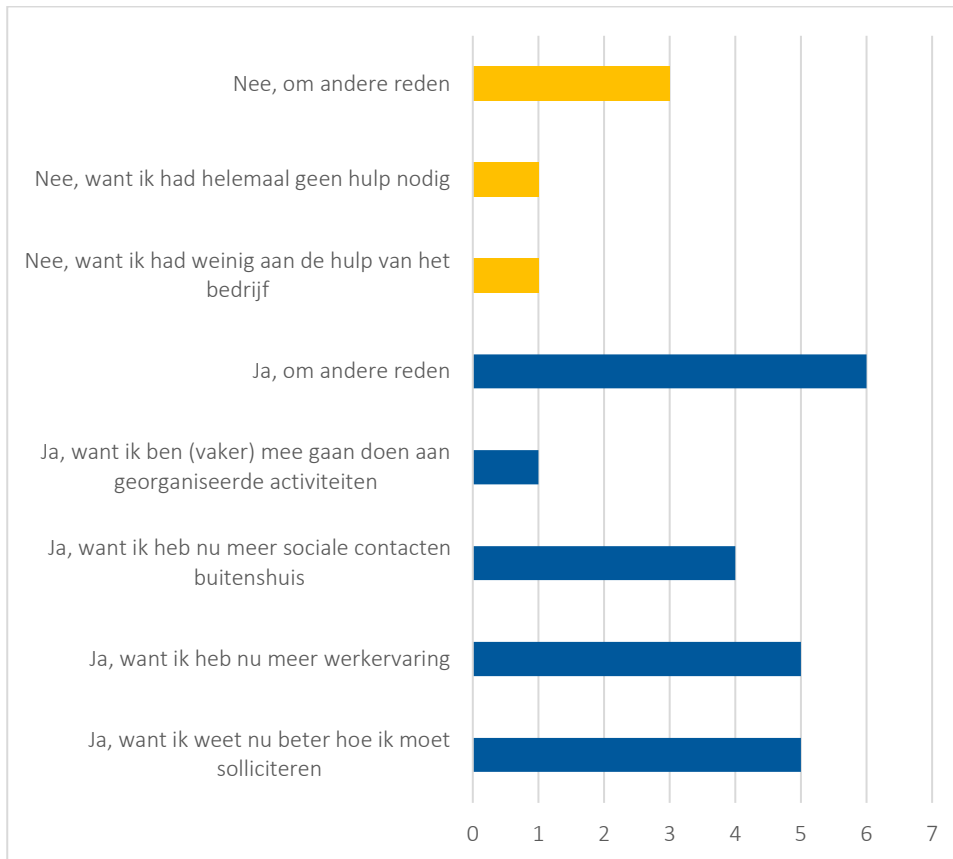
Meerwaarde traject

We hebben de deelnemers ook gevraagd of zij iets hebben gehad aan de hulp van het private re-integratiebedrijf. Figuur 3.1 laat zien dat een ruime meerderheid (20 van de 25 deelnemers) menen iets te hebben gehad aan de hulp. Dit is best een hoog percentage.

Het gaat daarbij vooral om versterking van de arbeidsmarktpositie, omdat de deelnemers nu meer werkervaring hebben of beter weten hoe zij moeten solliciteren. Een aantal noemt het hebben van meer sociale contacten buitenshuis of vaker meedoen aan georganiseerde activiteiten als belangrijke meerwaarde van het traject. Een aantal noemt specifieke andere punten:

- De begeleidster ondersteunt me enorm als het even minder gaat. Luistert goed, denkt in mogelijkheden en kan samen met mij een plan maken waardoor ik de draad weer makkelijker op kan pakken.
- Ik voelde me gehoord.
- Ik ben ook wat wijzer geworden over de WIA.
- Ik kon de begeleiding en steun gewoon goed gebruiken en men had er zicht op speciaal voor mij geschikte vacatures.
- De beschutte werkervaringsplek was nuttig. Daar kon ik tot rust komen tussen gelijkgestemden.
- Er wordt goed initiatief getoond en hierdoor word ik zelf ook actiever in mijn zoektocht naar passend werk (sneeuwbaaleffect).

Figuur 3.1 Heeft u iets gehad aan de hulp van het private re-integratiebedrijf (N=25) (a)

(a) Men kon meer dan een antwoord aangeven.

Bron: SEOR/IROKO – Enquête onder (ex-)deelnemers private re-integratietrajecten Eindhoven 2021

De effectiviteit van de trajecten ligt, gezien de antwoorden, meer op het vlak van het maken van stapjes op de Participatieladder en het ondersteunen bij andere problematiek en het daardoor voorkomen van maatschappelijke kosten. Dat kan met dit onderzoek echter niet worden aangetoond.

Degenen die aangeven niets te hebben gehad aan de hulp, noemen hele specifieke punten. Een deelnemer heeft een slechte ervaring en is tamelijk uitgesproken dat hij of zij onjuist werd aangesproken en behandeld. In een geval is het traject beëindigd door faillissement van het re-integratiebedrijf en een deelnemer bevindt zich in een situatie waardoor hij of zij niet in staat is om buitenshuis te werken. De andere twee menen, zoals de figuur aangeeft, dat zij ofwel geen hulp nodig hadden of er weinig aan hadden.

Per saldo kunnen we concluderen dat het kleine aantal respondenten in meerderheid een meerwaarde zien in het gevolgde traject en deze meerwaarde heeft te maken met versterking van de arbeidsmarktpositie of het (sociale) netwerk.

Huidige situatie

Degene die een baan heeft gevonden na het traject heeft ten tijde van de enquête nog altijd betaald werk. Van de zeven deelnemers die vrijwilligerswerk hadden gevonden zijn er drie gestopt. Toch is het totaal aantal deelnemers dat vrijwilligerswerk doet gelijk gebleven aan zeven, doordat drie andere deelnemers ten tijde van de enquête vrijwilligerswerk doen.

Twee van de deelnemers zitten nu nog in een traject (een werkervaringstraject en een traject bij buurtbedrijven). Een deelnemer helpt een vriend door op de kinderen te passen en deze thuis les te geven. Een deelnemer is mantelzorger en heeft een afspraak met een coach voor vrijwilligerswerk. Tot slot is er een deelnemer bezig met het opzetten van een eigen bedrijf.

3.3.2 Tevredenheid en goede en verbeterpunten van de trajecten

Tevredenheid

Over het geheel gezien is het overgrote deel van de deelnemers (14 van de 22) tevreden of heel tevreden over het traject. Zes deelnemers zijn neutraal (niet tevreden, niet ontevreden) en twee zijn hierover heel ontevreden. De tevredenheid heeft onder meer te maken met de mate waarin het private re-integratiebedrijf rekening hield met (a) het werk dat de deelnemer graag wil doen of goed kan en/of (b) de persoonlijke situatie van de deelnemer. De tevreden groep is op beide aspecten tevreden, de neutrale groep op een van beide aspecten en de ontevreden deelnemers zijn op beide aspecten ontevreden.

Bij de tevredenheid of ontevredenheid over het rekening houden met het werk dat de deelnemer wil of kan, gaat het in grote lijnen in dezelfde mate om het (wel of niet) rekening houden met de beroepswensen (willen) en de bij de deelnemer aanwezige kennis en vaardigheden (kunnen). In enkele gevallen spelen specifieke persoonlijke punten aanvullend een rol.

Bij de tevredenheid of ontevredenheid over het rekening houden met de persoonlijke situatie gaat het hoofdzakelijk om het (wel of niet) rekening houden met de gezondheid van de deelnemer. Voor degenen die tevreden zijn, gaat het daarnaast in gelijke mate om het (ook) rekening houden met financiële problemen en/of de gezinssituatie. Ook hier worden door enkele deelnemers specifieke punten genoemd.

Goede en verbeterpunten

De responderende deelnemers noemen desgevraagd zowel goede als verbeterpunten voor de van het private re-integratiebureau ontvangen hulp. Figuur 3.2 laat zien dat over de totale groep gezien goede punten vaker worden genoemd dan minder goede punten. Zo vinden meer deelnemers dat er goed geluisterd werd dan deelnemers die vinden dat er niet goed werd geluisterd. Hetzelfde is te zien bij advisering en de inspanningen van de bureaus. Andere aspecten worden in dezelfde mate als goed of als verbeterpunt gezien. De open antwoordcategorie "anders" illustreert dat er bij de beoordeling bij diverse deelnemers hele specifieke, persoonsgebonden punten spelen, die het oordeel in ongunstige zin laten uitvallen.

De deelnemers kunnen in drie groepen worden ingedeeld.

- Zes deelnemers noemen één goed punt en één verbeterpunt. Goede punten zijn voor deze groep vooral dat er goed geluisterd werd en dat leuke dingen moesten worden gedaan. Verbeterpunten liggen op andere aspecten, hoewel hier ook een deelnemer meent dat er niet goed werd geluisterd en een dat er geen leuke dingen moesten worden gedaan.
- Elf deelnemers zijn zeer positief in hun beoordeling en noemen bij elkaar 34 goede punten en 7 verbeterpunten, beide verdeeld over de aspecten zoals het patroon in figuur 3.2.
- Vijf deelnemers zijn zeer ongunstig in hun beoordeling en noemen bij elkaar 3 goede punten en 25 verbeterpunten. De verbeterpunten zijn gelijkmatig over de in figuur 3.2 aangegeven aspecten verdeeld (3 tot 4 per aspect).

De onder de figuur opgenomen opsomming van de punten die door de deelnemers onder de categorie "anders" worden genoemd, zijn opgenomen ter illustratie van specifieke persoonlijke punten. Voor diverse deelnemers blijkt de manier van benaderen een punt dat verbeterd kan worden.

Figuur 3.2 Wat vond u goede punten van en wat zijn verbeterpunten voor de hulp van het private re-integratiebedrijf (N=22) (a)

Goede punten, categorie "anders"	Verbeterpunten, categorie "anders":
<ul style="list-style-type: none"> • Ze lieten me voldoende met rust • Het is moeilijk om aangepast werk voor mij te vinden want mijn lichaam wil niet altijd meewerken 	<ul style="list-style-type: none"> • Onprofessionele aanpak • Het traject was een beetje zweverig, weinig concreet. • Ik vond dat er af en toe te veel rekening werd gehouden met hoe ik me voelde, waardoor er soms te weinig gebeurde. • ik ben niet ondersteund in de weg naar uitstromen als zelfstandige. • Ik voel me niet volledig begrepen gaande mijn situatie. Vaak herhalen nodig. Je voelt je niet altijd serieus genomen. • Een betere focus op werkgebied. • Nu ja, ze zijn failliet gegaan en meneer kwam of niet of 45 minuten te laat op een afspraak • Ik moest er via via achter komen dat een adviseur van mij was vertrokken. Geen afscheidsgesprekje. Niks. • Ik ben niet respectvol benaderd, vernederd • Het bedrijf heeft ooit gesproken over eventuele korting op de uitkering bij weigering baan. Dit was te interpreteren als dreigement en "motivator". • Traject heeft veel tijd nodig, veel gesprekken en ten aanzien van (betaald) werk nog niet veel bereikt

(a) Men kon meer dan een antwoord geven en dan zowel goede punten als verbeterpunten.

Bron: SEOR/IROKO – Enquête onder (ex-)deelnemers private re-integratietrajecten Eindhoven 2021

3.4 CONSULTATIE PRIVATE RE-INTEGRATIEBEDRIJVEN

De tabellen 3.3 en 3.4 geven een indicatie van de effectiviteit van de private trajecten volgens de private re-integratiebedrijven zelf. De cijfers tonen een grote spreiding, die vermoedelijk te maken heeft met een combinatie van de kenmerken van het re-integratiebedrijf, van de doelgroep, de aanpak en omstandigheden.

De belangrijkste conclusies uit dit indicatieve gegevensmateriaal zijn:

- Een kwart van de private re-integratiebedrijven weet niet hoeveel procent van de deelnemers aan hun trajecten betaald werk vindt. Dit is in het licht van het doel van het onderzoek van betekenis, omdat effectiviteit een belangrijk criterium is voor de inzet van specialisten.

- Op basis van de cijfers in tabel 3.1 kan worden vastgesteld dat de bedrijven die wel een beeld hebben van de effectiviteit schatten dat 58 procent van hun klanten tijdens of na het traject werk vindt (**bruto** effectiviteit).
- Op basis van de cijfers in tabel 3.2 kan worden vastgesteld dat de bedrijven de netto effectiviteit hoog inschatten. De bedrijven denken dat 75 procent van de deelnemers zonder het traject geen werk zou hebben gevonden. Het netto-effect wordt dus (grouweg) geschat op 44 procent (driekwart van 58 procent). Via het traject zou volgens de responderende re-integratiebedrijven dus de kans op uitstroom naar werk bijna verdubbeld worden (de kans wordt verhoogd van 25 (degenen die zonder traject werk zouden hebben gevonden) naar 44 procent).

Tabel 3.3 Deel van de deelnemers aan trajecten dat volgens de re-integratiebedrijven tijdens of na het traject betaald werk vindt

Percentage dat betaald werk vindt	Aantal re-integratiebedrijven	Percentage
0-20%	2	13%
20-40%	1	6%
40-60%	3	19%
60-80%	2	13%
80-100%	4	25%
Dat weten we niet	4	25%
Totaal	16	100%

Bron: SEOR/IROKO – Consultatie private re-integratiebedrijven Eindhoven 2020

Tabel 3.4 Deel van de deelnemers aan trajecten dat volgens de re-integratiebedrijven zonder traject geen werk zou hebben gevonden

Percentage dat betaald werk vindt	Aantal re-integratiebedrijven	Percentage
0-20%	1	6%
20-40%	1	6%
40-60%		
60-80%	2	13%
80-100%	8	50%
Dat weten we niet	4	25%
Totaal	16	100%

Bron: SEOR/IROKO – Consultatie private re-integratiebedrijven Eindhoven 2020

We tekenen aan dat de inschatting van de private re-integratiebedrijven een heel ander beeld geeft van de effectiviteit dan de enquête onder de deelnemers (één baanvinder op 25 deelnemers). Verder merken we op dat de inschatting door de private re-integratiebedrijven vertekend kan zijn doordat niet alle private re-integratiebedrijven de vragenlijst hebben beantwoord. Niet uitgesloten kan worden dat bedrijven met betere plaatsingsresultaten zijn oververtegenwoordigd in de respons, waardoor de schatting van de (netto) effectiviteit relatief hoog uitvalt. Dit punt is overigens ook relevant voor de toekomst. We hebben geen objectieve informatie over de verschillen in resultaten tussen de ingeschakelde re-integratiebedrijven. Het is wel van belang dat de komende periode vooral bedrijven worden ingeschakeld die goede resultaten hebben behaald met de specifieke groepen.

3.5 KOSTEN

In deze paragraaf staat onderzoeksvraag 5 centraal: Wat is de 'return on investment', ofwel wat kosten de private re-integratietrajecten en wat leveren ze op?

Voor de beantwoording van deze vraag kijken we naast de effectiviteit of doeltreffendheid van trajecten ook naar de efficiëntie of doelmatigheid (kosten) ervan. Doeltreffendheid en doelmatigheid zijn namelijk twee kanten van dezelfde medaille. Doeltreffendheid geeft aan in welke mate de ingezette middelen resultaten

hebben opgeleverd (in bruto en netto termen). Doelmatigheid geeft aan hoeveel middelen zijn ingezet om het resultaat te behalen.

Om een beeld te geven van de 'return on investment' gebruiken we bij voorkeur het begrip kosteneffectiviteit, omdat deze beide zijden van de medaille bevat. Bij bruto kosteneffectiviteit gaat het om de kosten per uitgevoerd traject (totale uitgaven aan trajecten, gedeeld door het totaal aantal trajecten). Bij netto kosteneffectiviteit om de totale kosten per netto effectief traject (de totale uitgaven aan trajecten, gedeeld door het aantal netto effectieve trajecten).

Totale uitgaven

Tabel 3.5 laat zien dat de gemeente Eindhoven in de periode 2018-2020 ruim 2,5 miljoen euro heeft uitgegeven in verband met de kosten van private re-integratietrajecten. In 2020 is de inzet van private trajecten aanzienlijk verminderd.

Tabel 3.5 Uitgaven gemeente Eindhoven PRB en MDW re-integratietrajecten

	2018	2019	2020 (*)	Totaal 2018-2020
PRB	€ 115.442	€ 117.037	-,-	€ 232.479
MDW	€ 820.016	€ 1.072.952	€ 496.444	€ 2.389.412
Totaal	€ 935.458	€ 1.189.989	€ 496.444	€ 2.621.891

(*) Voorlopige cijfers.

Bron: SEOR/IROKO – Analyses op basis van data vanuit de gemeente en het Participatiebedrijf

Uit nadere gegevens van de gemeente Eindhoven blijkt dat een privaat traject gemiddeld zesduizend euro kost. Afhankelijk van de mate waarin een deelnemer meer dan een traject heeft gevolgd, kan dit per deelnemer hoger liggen. Uitgaande van zesduizend euro bedraagt de bruto kosteneffectiviteit van een privaat traject 17 duizend euro (35 procent uitstroom naar werk).

Zoals eerder gememoreerd kunnen we de resultaten niet corrigeren voor de kenmerken van de groepen deelnemers. Het gaat bij de private trajecten namelijk juist om groepen met een hele kleine kans op werk en/of uitstroom zonder traject, vanwege hele specifieke problemen. De groep die trajecten volgt via het Participatiebedrijf betreft juist mensen die met hele beperkte ondersteuning weer aan het werk kunnen worden geholpen. Een directe vergelijking van de totale kosten zegt daarom weinig.

Vastgesteld kan verder worden dat kosten van een traject op basis van de aanbesteding gesloten contracten lager liggen. Zo worden 10A47-trajecten ingekocht voor € 3.600 per traject van 6 maanden. Het gaat dan om ongeveer 40 uren begeleiding van de cliënt. Bovendien kent dit type contract een prestatiecomponent, die inhoudt dat bij niet succesvolle trajecten 60 procent van de kosten wordt vergoed.⁶ Het gaat bij de private trajecten ook om projecten van langere duur (10A50) met een hogere trajectprijs (variërend tot een bedrag van ongeveer 9 duizend euro).

Nadere overwegingen

Een van de vragen bij uitbesteding is hoe deze bruto en netto kosten zich verhouden tot het uitvoeren van deze activiteiten (vergelijkbare trajecten) in eigen beheer. Maar ook moet rekening worden gehouden met verschillen tussen doelgroepen en – binnen elke groep – tussen individuele klanten. In het werkveld wordt niet voor niets veel gebruik gemaakt van de term 'maatwerk', om de grote spreiding in de populatie aan te duiden, ook binnen groepen die op basis van een of enkele kenmerken tot eenzelfde doelgroep worden gerekend. Er is vrijwel altijd sprake van specifieke individuele kenmerken en/of omstandigheden die van invloed zijn op de behoefte aan ondersteuning en het te bereiken eindresultaat. Het is dan juist aan de deskundigheid van begeleiders om de best passende ondersteuning te bieden.

Voor een adequate vergelijking van uitbestede trajecten en trajecten in eigen beheer zijn meer gegevens nodig dan wij in het kader van dit onderzoek beschikbaar hebben gekregen. In essentie gaat het (los van de specifieke

⁶ We begrijpen overigens dat 100 procent wordt voorgefinancierd, waardoor bij niet succesvolle trajecten na afronding van het traject 40 procent moet worden terugbetaald aan de gemeente, en 10% voor elke maand dat het traject korter heeft geduurd dan 6 maanden.

situatie van cliënten) om de inzet van een x-aantal uren begeleiding door een deskundige consulent. Daarvoor zijn in beperkte mate faciliteiten nodig (kantooruimte, apparatuur). Wanneer in het kader van de ondersteuning gebruik wordt gemaakt van naastliggende voorzieningen, zoals in geval van werkervaringsplaatsen, praktijkplaatsen, praktijkoefening, e.d. worden ook daarvoor kosten gemaakt (waar soms ook baten tegenover staan in de vorm van verkoop van producten of diensten).

Het is de vraag hoe beslissend kostenoverwegingen moeten zijn in de afweging intern of extern. Het begeleiden van deelnemers in eigen beheer gaat namelijk in hoge mate gepaard met vergelijkbare kosten extern.⁷ Het uurtarief (inclusief compensatie voor overhead, e.d.) van eigen consulenten ligt in principe in dezelfde orde van grootte als dat van een gekwalificeerde externe consulent. Omdat de uitgave per periode gelijk is aan prijs * hoeveelheid (uren) worden eventuele verschillen dan hoofdzakelijk bepaald door het aantal uren begeleiding in een bepaalde periode en de door de externe partij gehanteerde winstmarge.

Kosten (extra uren) in verband met overdracht, monitoring van voortgang, etc. komen voor bij interne en externe overdracht. Naar verwachting liggen deze frictiekosten intern lager dan bij externe overdracht. Vanuit deze conclusie (intern is goedkoper) moet de meerwaarde van externe uitvoering niet alleen worden beschouwd vanuit het directe rendement (effectiviteit), maar ook vanuit de optiek van kennisvermeerdering, etc. om zowel intern als extern niet meer tijd te besteden dan in specifieke gevallen nodig is en steeds te kunnen blijven verbeteren (in termen van effectiviteit en efficiëntie).

3.6 ERVARINGEN IN ANDERE GEMEENTEN

Er is op verschillende manieren gezocht naar (recent) uitgevoerd onderzoek naar de effectiviteit van gemeentelijk re-integratieactiviteiten, namelijk via online zoeken naar relevante onderzoeken van gemeenten en collega onderzoeksbureaus en via een directe korte raadpleging van contactpersonen van 7 gemeenten⁸.

De belangrijkste conclusie is dat er op gemeentelijk niveau relatief weinig onderzoek beschikbaar is dat de netto effectiviteit van re-integratietrajecten onderzoekt. Specifiek aandacht voor de effectiviteit van private re-integratietrajecten is in het geheel niet gevonden.

In de overzichtstabel in bijlage I.5 worden de belangrijkste gevonden onderzoeken op een rijtje gezet. Vanuit de analyse van de resultaten van deze onderzoeken komen we tot de volgende beelden:

1. De netto effectiviteit van re-integratietrajecten is, gebaseerd op de resultaten van onderzoeken die een poging hebben gedaan de netto effectiviteit te bepalen, in absolute termen beperkt en loopt van enkele tot ongeveer 6 of 7 procentpunten.
2. De netto-effectiviteit lijkt dus beperkt, maar een absoluut netto-effect van enkele tot ongeveer 6 tot 7 procentpunten is in bepaalde gevallen relatief gezien toch aanzienlijk omdat de baankans en/of kans op uitstroom uit de uitkering voor de groep klanten zonder re-integratietraject regelmatig niet hoger is dan 25 tot 30 procent.
3. Het experiment 'WerkLoont' in Rotterdam wijst uit dat de netto-effecten van re-integratie niet heel erg groot hoeven te zijn om op langere termijn de baten de kosten te laten overtreffen. Het effect op de arbeidsparticipatie is echter kleiner dan het effect op de uitkeringsafhankelijkheid. Het gaat bij 'WerkLoont' overigens wel om een traject met een relatief groot "afschrikkingseffect" vanwege de grote tijdsbesteding en het verplicht uitvoeren van (voor de meeste mensen vervelend) werk.
4. Er zijn verschillende aanwijzingen dat de netto effectiviteit hoger is voor mensen met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt, veelal door voor de arbeidsmarkt 'ongunstige' kenmerken vanwege vooroordelen, zoals statushouders, andere mensen met een migratieachtergrond, ouderen, etc.

⁷ We gaan uit van vergelijking op basis van individuele begeleiding. Vanzelfsprekend kost het begeleiden van groepen per deelnemer minder dan individuele begeleiding.

⁸ Zie bijlage I.5 voor een nadere beschrijving van de uitgevoerde werkzaamheden.

Recente onderzoeken wijzen verder uit dat geregeld spreken en voldoende aandacht geven aan deelnemers een positief effect heeft op de resultaten (van der Valk en Fenger, 2019; Vooren e.a., 2019;).⁹ Dit wordt bevestigd door het MKBA-onderzoek van de gemeente Zoetermeer waaruit blijkt dat intensief klantmanagement bij mensen met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt een relatief hoge effectiviteit heeft. Het verdient daarom aanbeveling om te investeren in aandacht en begeleiding van werkzoekende inwoners.

Dat het regelmatig spreken van klanten positieve effecten heeft op de uitkeringsafhankelijkheid (dus niet zozeer op de baankans van betrokkenen) is ook gebleken uit eerder onderzoek bij het UWV en een sociale dienst in de provincie Brabant.¹⁰

Enkele gemeenten benadrukken in hun reactie de meerwaarde van gecombineerde leerwerktrajecten bij en/of in samenwerking met reguliere werkgevers, in combinatie met (intensieve) begeleiding van de klant. Het is wel zaak om voor dit type traject geschikte kandidaten te selecteren.

Het lopende onderzoeksprogramma van ZonMw op het terrein van de effectiviteit van re-integratie heeft intussen al diverse relevante inzichten opgeleverd.¹¹ Een van de voorbeelden illustreert dat het organiseren van ondersteuning van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt dicht tegen de rest van het sociale domein aan gunstige effecten heeft. Verder tonen onderzoeken in dit programma de meerwaarde aan van groeps-elementen, van een meer verplichtende aanpak in de aanvangsfase en van een goede regie bij complexe vraagstukken. Het ZonMw programma toont echter ook aan hoe lastig het is om de netto-effecten goed vast te stellen.

3.7 MEERWAARDE IN PERSPECTIEF

Alle betrokkenen, binnen en buiten de gemeentelijke organisatie, zijn van mening dat de inzet van private re-integratiebedrijven van meerwaarde is. De belangrijkste meerwaarde is de specifieke deskundigheid van externe partijen, waarbij het primair gaat om deskundigheid op het terrein van specifieke groepen en de daarop gebaseerde gespecialiseerde begeleiding en ondersteuning.

Daarnaast kan de meerwaarde van externe deskundigheid ook betrekking hebben op de aanpak, en dan in het bijzonder het bieden van opleiding (met diploma), scholing of training en/of werkervaringsplaatsen. Dit laatste kan vorm krijgen via eigen bedrijven of bedrijfsscholen, maar ook in de vorm van een bedrijsvennetwerk dat kan worden ingeschakeld voor werkervaring, c.q. het plaatsen van deelnemers.

Tegelijkertijd is voor de meeste betrokkenen duidelijk dat hulp en ondersteuning aanzienlijk effectiever is, wanneer de deelnemer zijn positie duurzaam weet te versterken. Eerder is al geconcludeerd dat de kans hierop groter is wanneer de betreffende deelnemer zowel op het gebied van werk, als in de persoonlijke sfeer zichzelf weet te versterken. Een (te) sterke nadruk op snelle uitstroom naar werk vergroot bij deze risicovolle groep de kans op terugval in de uitkering, met blijvende schade voor de kans op uitstroom (nieuwe teleurstelling).

Een van de geïnterviewden ervaart dat in de re-integratiebranche de neiging bestaat om vooral korte trajecten aan te bieden. Het gaat dan grosso modo om trajecten van 8-9 maanden van ongeveer drieduizend euro, waarbij een derde van de deelnemers weliswaar werk vindt, maar de meeste deze baan binnen korte tijd weer kwijtraken (en terugvallen in de uitkering). Deze werkwijze gaat veelal samen met "cherry picking", waardoor mensen aan een baan worden geholpen die daar zonder hulp waarschijnlijk ook wel in waren geslaagd, met in beide gevallen (met en zonder traject) een groot risico om het werk na een paar maanden weer kwijt te raken.

⁹ Vooren, M. e.a. (2019). The effectiveness of active labour market policies: a meta-analysis. *Journal of Economic Surveys*, 33(1). Van der Valk en Fenger (2019), Intensief contact met bijstandsklanten: kleine stapjes naar de arbeidsmarkt, in *Sociale Vraagstukken*, september 2019.

¹⁰ Fenger en Strüwer (2016). *De effecten van klantcontacten in de Participatiewet, evaluatie van het project Frequent, Intensief en Persoonlijk contact bij de intergemeentelijke sociale dienst Brabantse Wal*; De Koning, De Hek, Mallee, Groenewoud en Zwinkels (2015). *Experimenteel onderzoek intensieve dienstverlening versus basisdienstverlening bij UWV*.

¹¹ Zie: <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/preventie/werk/re-integratie/>

Omdat het gaat om een groep met een groot afbreukrisico (uitval) is het van groot belang dat een traject wordt samengesteld en een begeleiding (begeleider) wordt gevonden die zo goed mogelijk aansluit bij de betreffende persoon. Dit is een element dat vooral in de beginfase van een traject goed moet worden bepaald. Profilering kan hierbij een nuttige ondersteunende rol spelen, maar alle hiervoor besproken ervaringen (van deelnemers, ondersteuners en ervaringen elders) wijzen uit dat dit een cruciale fase is voor het bereiken van resultaat, naast vanzelfsprekend de motivatie van de deelnemer zelf. Het ligt voor de hand om in deze fase zoveel mogelijk gebruik te maken van de beschikbare deskundigheid en dus samenwerking tussen partijen. Het gaat om mensenwerk, waarbij het verstandig is om de beslissing over en de samenstelling van het plan van aanpak zoveel mogelijk in samenwerking te doen, tussen de deelnemer, de (potentiële) uitvoerder en degene die belast is met de voortgangsbewaking.

Daarmee is duidelijk dat het niet zozeer de vraag is of externe partijen moeten worden ingezet, maar veel meer op welke wijze de samenwerking het beste vorm kan krijgen, rekening houdend met relevante randvoorwaarden. Op dit punt gaan we in het volgende hoofdstuk nader in.

3.8 CONCLUSIES OVER EFFECTIVITEIT

De beschikbare informatie over effectiviteit en kosten is onvoldoende specifiek om harde en eenduidige conclusies te formuleren over de kosteneffectiviteit van private re-integratietrajecten.

De analyse op basis van microdata bij het CBS laat zien dat de private trajecten effectief zijn voor het vinden van werk, maar deelnemers aan private trajecten stromen minder vaak uit de uitkering dan mensen zonder traject, mede doordat men een deeltijd baan vindt. De onderliggende gegevens zijn onvoldoende om het effect op de specifieke groep deelnemers goed te bepalen.

De enquête onder de deelnemers is niet representatief, maar wijst uit dat de meerwaarde van de private trajecten volgens de deelnemers vooral ligt op het vlak van het maken van stappen op de participatieladder, het versterken van het sociale netwerk en het ondersteunen bij andere problematiek.

De geconsulteerde private re-integratiebedrijven geven aan dat de deelnemers aan hun trajecten via deze hulp hun kans op werk aanzienlijk vergroten. We sluiten niet uit dat deze bevinding in gunstige zin wordt beïnvloed doordat alleen de beter presterende private re-integratiebedrijven aan de consultatie hebben deelgenomen.

De kosten van private re-integratietrajecten bedragen gemiddeld 6 duizend euro, uiteenlopend van 3.600 voor een traject van 6 maanden tot ongeveer 9 duizend voor lange trajecten. De kosten worden vooral bepaald door de inzet van specifieke deskundige begeleiding en de duur van het traject.

Er is vanuit bestaand onderzoek in andere gemeenten geen specifieke informatie over de resultaten van ingeschakelde private re-integratiebedrijven. Bestaand onderzoek op het gebied van re-integratie in het algemeen wijst uit dat het netto-effect van dit type interventies mogelijk beperkt is, maar toch gepaard kan gaan met een korte terugverdientijd. Bovendien is ondersteuning in netto termen juist lonend voor groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld vanwege specifieke problematiek.

Verder wijst bestaand onderzoek op de meerwaarde van elementen als:

- Het geregeld spreken en voldoende aandacht geven aan deelnemers.
- Het organiseren van ondersteuning van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt dicht tegen de rest van het sociale domein.
- Groepsgewijs werken waar mogelijk.
- Een meer verplichtende aanpak in de aanvangsfase van de uitkering.
- Een goede regie bij complexe vraagstukken.

SUCCESSFACTOREN EN LEERPUNTEN

Verbetering van de resultaten van re-integratie in de gemeente Eindhoven

4 SUCCESFACTOREN EN LEERPUNTEN

4.1 INLEIDING

Kennis en kunde zijn belangrijke voorwaarden voor verbetering van de kosteneffectiviteit van re-integratieactiviteiten. Een goed inzicht in de problematiek van de verschillende deelpopulaties in de bijstand, een goede diagnose van de behoeften van individuele klanten (maatwerk), een goede keuze voor het te volgen traject, een juiste selectie van deskundige private re-integratiebedrijven en een adequate monitoring van de voortgang van trajecten vereisen deskundige beoordelingen. Een werkwijze op basis van samenwerking met particuliere re-integratiebedrijven en onder regie van het Participatiebedrijf kan naar verwachting ook bijdragen aan een betere verspreiding en vergroting van bestaande kennis en daarmee de kosteneffectiviteit van re-integratie in den brede verbeteren.

Deze conclusie volgt uit de analyse van de succesfactoren en leerpunten in dit hoofdstuk. De analyse is in belangrijke mate gebaseerd op de interviews en consultatie, waar mogelijk aangevuld met de informatie van de deelnemers, data-analyse en inventarisatie bij andere gemeenten.

4.2 SUCCESFACTOREN

Succesfactoren hebben te maken met alle relevante aspecten van private re-integratietrajecten: de selectie en de deelnemer zelf, de inhoud van het traject en de begeleiding, de samenwerking tussen Participatiebedrijf en uitvoerder en de randvoorwaarden. We spreken in termen van succesfactoren, maar dat kan ook betekenen dat het ontbreken ervan een rol speelt in de resultaten van de private re-integratietrajecten in de gemeente Eindhoven.

De deelnemers en selectie van deelnemers

Alle betrokkenen zijn van mening dat de **motivatie** van de deelnemer een belangrijke voorwaarde is voor succes van een traject. Om die reden moet, zoals een van de geïnterviewden zegt, "... uitgegaan worden van het perspectief, de ambitie en/of motivatie van de persoon zelf. Het overgrote deel van de groep wil gewoon aan het werk en een geordend leven leiden. Door aan te sluiten op deze motivatie, werkt een traject als een wortel en kun je de stok grotendeels weglaten."

Let wel: het gaat niet om wel of niet gemotiveerd zijn, maar om welke motivatie. Bij een minderheid van de deelnemers zullen handhavingsprincipes van betekenis kunnen zijn, maar wanneer voor werk gemotiveerde mensen worden benaderd met handhavingsprincipes (als, dan) dan heeft dit naar verwachting averechtse effecten op de motivatie voor werk.

Een goede **intake en diagnose** worden daarop aansluitend een tweede belangrijke factor in het bepalen van het succes van een traject geacht. Ook op dit punt is er consensus dat dit in de meeste gevallen maatwerk vraagt. Op basis van een goede intake moet op individueel niveau worden vastgesteld welke hulp en ondersteuning nodig is, uitgaande van de wil en kunde van de betreffende persoon. Profilering kan daarbij een voorsorterende rol spelen, maar aansluitend is de individuele situatie bepalend.

Dit is overigens niet altijd sinecure. Het vereist van de adviseurs die de intake verzorgen veel deskundigheid en inzicht in de grote variëteit van de doelgroep. Het is mensenwerk, waarbij de interactie tussen de gesprekspartners van betekenis is voor de uitkomst van het gesprek. De ene adviseur komt mogelijk tot een andere conclusie dan een andere¹². Het is vanuit dit perspectief van belang dat in de huidige beoordeling van een plan van aanpak van een traject door het Participatiebedrijf het "vierogen principe" wordt gehanteerd.

¹² In dit kader wijzen we graag op een app (methode) die onlangs is uitgebracht <https://muzus.nl/case/kenniskompas-tot-kopkraker/>. Dit hulpmiddel kan worden benut om via intervisie te reflecteren op de huidige manier van werken op basis van keuzes van afzonderlijke klantmanagers rond dilemma's met twee keuzeopties.

Door de re-integratiebedrijven wordt hieraan toegevoegd dat het bij specifieke groepen deelnemers (mensen met een psychisch probleem, autisme, e.d.) een meerwaarde kan zijn om een gespecialiseerde (externe) deskundige te consulteren, om daardoor de kans op een succesvolle combinatie deelnemer-traject te vergroten. Uiteraard brengt een dergelijke consultatie door derden kosten met zich mee, maar wanneer daarmee verkeerde keuzes worden vermeden kan dit uiteindelijk voordelig uitpakken.

Door gesprekspartners wordt ook gewezen op het verschil tussen **nieuwe instroom en het “zittende bestand”**. In de nieuwe instroom zijn groepen met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt sterk oververtegenwoordigd, terwijl het zittende bestand grotendeels bestaat uit mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en mensen met specifieke problemen. Verschillende van de private aanbieders bieden juist ondersteuning voor deze laatste groep. Nu is onduidelijk op welke wijze deze zittende groep wordt gemonitord en wanneer mensen uit deze groep worden aangemeld bij het Participatiebedrijf.

In dit kader merkt het Participatiebedrijf op dat als gevolg van het effect van corona op de capaciteit in de periode september-december 2020 de nadruk is gelegd op het zo snel mogelijk weer aan het werk helpen van recente instroom (mensen die door corona hun baan kwijt waren geraakt). Nu (januari 2021) is er door de gemeente extra budget beschikbaar gesteld voor extra ondersteuning van degenen in het zittende bestand die in het afgelopen half jaar enigszins buiten beeld zijn geraakt (N=150). Deze hele groep wordt dus opgeroepen voor een nieuw interview/intake en de verwachting is dat mede op basis daarvan de nodige private trajecten zullen worden ingezet.

In de gesprekken is in dit verband verder gememoreerd dat in de oude situatie, toen WIJeindhoven de selectie deed, de activiteiten veel meer gericht waren op het zittende bestand. Het ging toen om mensen met een hele grote afstand tot de arbeidsmarkt en een hele lange verblijfsduur in de bijstand. Activering van mensen was belangrijk (“hoe halen we mensen achter de voordeur vandaan”), wel richting arbeidsmarkt (voorbij vrijwilligerswerk). Private aanbieders konden in die situatie een duidelijke meerwaarde leveren, omdat zij een goed beeld van de mogelijkheden van specifieke groepen hebben. Belangrijk daarbij was ook dat WIJeindhoven geen eigen voorziening heeft. Regulier werk was overigens naar de mening van de private re-integratiebedrijven vaak een niet te realiseren einddoel binnen de termijn van een jaar (de normale trajectduur onder het contract) of twee jaar (2 x verlenging met 6 maanden).

Hierop aansluitend merken we op dat het onderzoek focust op een specifiek onderdeel van de keten, dat wil zeggen de fase van toepassing van specifieke re-integratieactiviteiten. Het voorliggende deel van de keten (aanmelding en ondersteuning via WIJeindhoven en selectie voor doorstroom naar het Participatiebedrijf) en het erna liggende deel (aanmelding en ondersteuning via WGT of WSP) is niet in beschouwing genomen. Keuzes die in die fasen worden gemaakt en acties die wel of niet worden ondernomen beïnvloeden natuurlijk mede de (gemiddelde) kans op een succesvol traject en de behoefte aan specifieke vormen van ondersteuning.

Inhoud traject en rol begeleiding

Vanuit de diversiteit van de doelgroep en de veronderstelde noodzaak van “maatwerk” is er navenant behoefte aan een diversiteit aan trajecten. Zowel deelnemers als re-integratiebedrijven hebben aangegeven dat er de nodige variatie is in elementen en onderdelen van de bestaande trajecten, zoals in hoofdstuk 3 is beschreven.

Op basis van de literatuur (zie paragraaf 3.6) kunnen de volgende punten als succesfactor worden genoemd:

- Een goede relatie tussen de deelnemer en de begeleider (een goede “klik”).¹³
- Intensieve aandacht en begeleiding.
- Ondersteuning dicht tegen de rest van het sociale domein organiseren.
- Meerwaarde van groeps-elementen.
- Verplichtende aanpak vooral in de aanvangsfase van een traject.

De betekenis van deze punten is eveneens in het onderzoek naar voren gekomen. Diverse gesprekspartners geven aan dat de begeleiding in de beginfase intensief is en in de loop van het traject kan afnemen.

¹³ Met de aantekening dat het oorzakelijk verband niet zeker is; een wel of niet succesvol traject heeft mogelijk effect op de beleving van de relatie.

Groepselementen en een verplichtende aanpak worden overigens vooral van meerwaarde gezien voor mensen met een beperkte afstand tot de arbeidsmarkt en zonder specifieke problemen.

Organisatie van activiteiten dicht tegen de rest van het sociale domein is vooral van belang voor mensen met een combinatie van problemen. Deze zijn vaak in beeld bij (andere) dienstverlenende organisaties in het sociale domein (schuldprobleem, verslaving, relatie, etc.). Begeleiding van deze mensen naar werk vereist dan een goede afstemming met de activiteiten van andere betrokken instanties, juist vanuit het perspectief dat werk een gunstig effect kan hebben in het oplossen van andere problemen. Door enkele van de re-integratiebedrijven wordt ook benadrukt dat zij voor specifieke groepen diverse vormen van (sociale) ondersteuning bieden en vanuit al bestaande hulp (woonbegeleiding, ambulante begeleiding, etc.) aanvullend hulp bij re-integratie kunnen bieden, waarbij dezelfde begeleider kan worden ingezet en afstemming beter is te organiseren.

Daarnaast is er vanuit ervaringen in andere gemeenten en ervaringen van de geraadpleegde re-integratiebedrijven af te leiden dat elementen van opleiding, scholing en training en in het bijzonder werkervaring een belangrijke toegevoegde waarde kunnen hebben voor trajecten. Daarop aansluitend hebben re-integratiebedrijven met een groot netwerk aan werkgevers eveneens meerwaarde, omdat daarmee de kans op (duurzame) plaatsing tijdens of na afloop van een traject wordt vergroot. Andere voorbeelden waarin netwerken een rol spelen zijn in de interviews genoemd, zoals de meerwaarde van businessclubs voor jonge alleenstaande ouders en netwerkbijeenkomsten voor ouderen (50/55+).

Het Participatiebedrijf ziet eveneens de meerwaarde van een directe link met de arbeidsmarkt en heeft plannen om het bestaande Trainingscentrum annex Werkplaats uit te breiden met een zogenaamd Werkplein, een plein waar werkzoekenden actief kunnen werken aan hun rentree op de arbeidsmarkt, waar beschikbare vacatures goed zichtbaar zijn en/of werkgevers zich kunnen presenteren, zodat het voor de deelnemers ook sneller duidelijk wordt wat voor werk er beschikbaar is. Het is de bedoeling dat netwerkpartners, waaronder trajectaanbieders op het gebied van re-integratie ook een plek hebben of kunnen rondlopen.

Elementen van opleiding en werkervaring worden vooral van betekenis geacht voor groepen met psychische problemen of autisme. Voor deze mensen is een lange gewenningsperiode belangrijk. Deze mensen kunnen vaak goed functioneren in een bedrijf, maar hebben enige tijd nodig om zelf te wennen en de omgeving (werkgever, collega's) de kans te geven om te laten ervaren dat zij goed functioneren. Werkervaringsplaatsen of proefplaatsingen bieden hiervoor de juiste omstandigheden.

Meer in het algemeen bieden elementen van opleiding en training of werk (bijvoorbeeld 2 dagen per week) meer kans op "ongedwongen" interactie tussen deelnemer en begeleider. Daardoor is er een grotere kans dat de begeleider een beter inzicht krijgt in de situatie van de deelnemer, omdat hij of zij in een ongedwongen sfeer hier gemakkelijker over praat (thuissituatie, problemen, etc.). De sfeer is in deze situatie anders dan tijdens een direct gesprek ergens in een kantoorruimte.

In de interviews wordt ook benadrukt dat "vertrouwen" een belangrijk element is in de begeleiding, in het bijzonder bij specifieke groepen, zoals mensen met psychische problemen of autisme. Voor andere groepen (alleenstaande vrouwen) kunnen andere elementen, bijvoorbeeld vergroting van het zelfvertrouwen, juist van betekenis zijn. In alle gevallen moet overigens worden gewaakt voor generalisatie.

Daarnaast is er een positief effect van "jobcoaching" op behoud van een baan, na plaatsing. Deze coaching is van belang voor de geplaatste deelnemer en de betreffende werkgever. Voor sommige groepen is deze coaching langdurig noodzakelijk, bijvoorbeeld mensen met ggz/adhd problematiek. In andere gevallen kan deze ondersteuning na verloop van tijd worden afgebouwd.

Samenwerking Participatiebedrijf en private uitvoerder

De consultatie van de private re-integratiebedrijven en de interviews met betrokkenen wijst uit dat men wederzijds (redelijk) tevreden is met de nu door het Participatiebedrijf gevolgde werkwijze. Tegelijkertijd wordt door het Participatiebedrijf en veel private re-integratiebedrijven aangegeven dat het Participatiebedrijf een onvolledig beeld heeft van de extern beschikbare deskundigheid op het terrein van re-integratie (10A47 en 10A50).

Het Participatiebedrijf meent dat voor zover er wel inzicht is in het aanbod, er nu bij de private aanbieders vaste contactpersonen zijn, waardoor de intake adviseurs zo nodig snel kunnen scannen wat voor aanbod er is. De laatste maanden wordt ook steeds duidelijker wat voor type opdrachten moet worden gekozen waardoor zaken beter lijken te lopen. Bedrijven die nu relatief veel worden ingezet zijn bijvoorbeeld Solvare (vooral voor alleenstaande moeders, groepsgewijze aanpak), PMA (mensen met autisme) en het activeringstraject (Promenso) van GGZ Eindhoven.

De nieuwe **werkwijze** wordt ook gezien als een belangrijke factor voor succes. Cruciaal hierin is een helder en duidelijk plan van aanpak, met een goede routing en (evaluatie van de) beoogde (tussentijdse) resultaten, dat ook goed aansluit op de situatie/mogelijkheden van de klant. Het traject (plan van aanpak) moet als het ware van de klant zelf worden, en eigenlijk moet de klant zelf ook de evaluatie doen, maar de adviseur speelt hierin ook een belangrijke rol (regie). Zowel in de opbouwfase (dit vereist soms een intensieve en lange voorbereiding), als tijdens de uitvoering van het traject en bij evaluatiemomenten (elke 2 tot 3 maanden). Het Participatiebedrijf is gaandeweg en op basis van ervaring strikter op het plan van aanpak van de aanbieder gaan letten. Ook door private re-integratiebedrijven die nu (nog) niet zijn ingeschakeld wordt het belang van deze elementen (adequaat plan van aanpak, doelen en regelmatige monitoring) genoemd.

Als we het goed hebben begrepen worden nieuwe deelnemers nu in overleg tussen het Participatiebedrijf en het private re-integratiebureau overgedragen. Dat wil zeggen dat er of een driegesprek is, of een tweegesprek van re-integratiebedrijf en deelnemer, waarin goed kan worden vastgesteld wat de vraag is van de klant en welke rol het re-integratiebedrijf daarbij kan spelen.

In het verleden was er door onduidelijkheid over de (verwachte) dienstverlening zowel ruimte als verwarring. Voor enkele van de andere geraadpleegde gemeenten waren ongunstige ervaringen met voortgangsbewaking van externe trajecten – veelal in combinatie met onvrede over de resultaten – reden om de inhuur van externe partijen te beperken, of daarmee volledig te stoppen. Zonder duidelijke doelen, of in geval van discussie over doel en voortgang, gaan de gesprekken meer over het proces dan over de inhoud van de trajecten en de ontwikkeling van de deelnemer. Ook raakt de meerwaarde van specifieke deskundigheid dan uit beeld en ontstaat de idee dat deze deelnemers even goed in eigen beheer kunnen worden begeleid. Aan de andere kant zijn er voorbeelden waarbij men juist kiest voor inhuur van specifieke deskundigheid, omdat deze niet of onvoldoende in de eigen organisatie aanwezig is.

In de huidige werkwijze van het Participatiebedrijf worden de trajecten niet dichtgetimmerd qua activiteiten, maar qua (persoonlijke) doelen, plan van aanpak en evaluatiemomenten is er helderheid. Nu wordt er meer gelaten aan de vrijheid van het betrokken re-integratiebedrijf en dat gaat naar de mening van het Participatiebedrijf met een enkele uitzondering juist heel goed. In het verleden werd regelmatig te laat geconstateerd dat het traject niet geschikt was. Doel en richting moeten duidelijk zijn, maar in de uitvoering is er (binnen de bandbreedte van de contracten) ruimte voor eigen invulling. Dat is prettig voor alle partijen en het risico blijkt in de praktijk beperkt.

Het klantvolgsysteem werkt in dit perspectief nu eveneens naar wens. Alle klanten staan erin, met bijbehorende (gecommiteerde) consulent (zodat duidelijk is wat de afspraken zijn als een consulent vertrekt en een ander het moet overnemen), plan van aanpak en andere afspraken, externe aanbieder, inclusief de geplande evaluatiemomenten. In de loop van de tijd zijn de doelen en afspraken steeds duidelijker geformuleerd. In het begin waren de bandbreedtes in de plannen van aanpak te breed.

Het proces is in het afgelopen halfjaar dus ‘strakker’ georganiseerd. Dit is zowel duidelijker voor de klant, als richtinggevend voor de private uitvoerder.

Rol randvoorwaarden

De hiervoor besproken “nieuwe” werkwijze kan als een van de randvoorwaarden worden beschouwd voor de private re-integratiebedrijven, inclusief het punt dat de verantwoordelijkheid voor de selectie van deelnemers bij het Participatiebedrijf is gelegd. Op basis van de consultatie en gesprekken krijgen we als onderzoekers de indruk dat de nieuwe werkwijze ook op prijs wordt gesteld door de re-integratiebureaus. Men is tevreden met de ruimte die hierdoor ontstaat in de uitvoering van activiteiten en de regelmatige interactie met de adviseurs van het Participatiebedrijf over de voortgang worden gewaardeerd.

Andere randvoorwaarden hebben vooral te maken met het contract met de gemeente Eindhoven en de daaronder liggende keuzes. Deze worden grosso modo niet als succesfactor benoemd, maar juist als een ongunstige randvoorwaarde. Het gaat dan vooral om het doel (korte versus lange termijn) van het traject in relatie tot de duur (kalendertijd) en intensiteit (totaal aantal uren begeleiding) van trajecten en flexibiliteit in de uitvoering en de daaraan verbonden risico's van uitval, terugval en nazorg. Een tweede punt is de prestatiefinanciering, die als het ware eenzelfde korte termijnperspectief stimuleert.¹⁴

Doel en inhoud van trajecten

Diverse re-integratiebedrijven zijn van mening dat de contractuele duur en intensiteit van trajecten in veel gevallen te kort en te beperkt zijn om het gewenste doel (werkfit of een baan) te realiseren voor de groepen met een specifieke problematiek. Dat wil zeggen, de meeste deelnemers met specifieke problemen en een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben meer tijd en begeleiding nodig om het gewenste doel te realiseren. Deze discrepantie heeft verschillende gevaren in zich:

- Het doel wordt uiteindelijk niet behaald. Dit is niet alleen ineffectief, maar demotiveert en werkt daardoor voor veel (van deze kwetsbare) deelnemers ook door in vervolgactiviteiten.
- Het doel wordt wel behaald, maar leidt alleen tot een korte tijdelijke baan en/of deeltijdbaan, waarna de deelnemer weer terugvalt in de uitkering. Dit is positief voor de effectiviteit op korte termijn. Maar ook hier geldt dat het uiteindelijk ongunstig uitpakt op de deelnemer. Voor de kwetsbare groep is duurzame plaatsing nodig, en een draaideur loopbaan werkt in de ontwikkeling niet motiverend.
- Een hoog afbreukrisico, in de vorm van tussentijdse uitval of terugval en laag percentage baanvinders. Bij terugval gaat het bijvoorbeeld om situaties waarin de deelnemer zich goed ontwikkeld, maar door een onverwachte gebeurtenis toch weer terugvalt in zijn of haar ontwikkeling.
- Cherry picking, dat wil zeggen dat er neiging ontstaat om binnen de toegewezen deelnemers vooral degenen te ondersteunen met een hoge kans op uitstroom, mogelijk ook mensen die zonder of met een minder intensieve ondersteuning werk hadden kunnen vinden, maar ook dan vermoedelijk alleen een tijdelijk contract en/of deeltijdbaan (met een hoge kans op terugval in de uitkering). Dit is vanuit het doel van duurzame plaatsing niet wenselijk.

De re-integratiebureaus menen dat de lopende contractvoorwaarden bedoeld of onbedoeld leiden tot het uitvoeren van trajecten die gericht zijn op korte termijn succes (snelle uitstroom), met ongewenste gevolgen voor de mogelijkheden voor duurzame plaatsing van vooral kwetsbare groepen. Zo'n korte termijn benadering past natuurlijk wel bij groepen met een relatief grote kans op werk (al of niet met lichte vormen van ondersteuning en begeleiding).

We tekenen aan dat deze beoordeling voor een belangrijk deel ook gebaseerd is op ervaringen van de periode voor juni 2019, dat wil zeggen de "oude" werkwijze, waarin doel en tijdpad minder expliciet werden afgesproken met de opdrachtgever. In de nieuwe situatie worden de re-integratiebedrijven betrokken bij het samenstellen van het plan van aanpak en kunnen zij zelf meedenken over de haalbaarheid van gestelde doelen en tijdpad. De private aanbieders die recent zijn ingeschakeld zijn ook tevreden over de nieuwe aanpak. De genoemde risico's zijn overigens wel in algemene zin van betekenis voor het maken van afspraken.

Prestatiefinanciering

Prestatiefinanciering is bedoeld om de re-integratiebureaus een extra incentive te geven om resultaat te behalen, maar het is de vraag of dit in de praktijk ook zo heeft gewerkt. Doordat duur en intensiteit contractueel beperkt zijn (totaalprijs) zal steeds worden overwogen of extra inspanningen voor een deelnemer zullen opwegen tegen de mogelijke extra opbrengsten. Door deze systematiek ontstaat er als het ware vanzelf frictie tussen de opdrachtgever die tijdens de uitvoering wijst op de (100%) contractuele afspraken (dit punt wordt in de interviews ook benoemd) en de uitvoerder die ook het 40% risico in het oog houdt. Eigenlijk is er sprake van een malussysteem (straf voor het niet behalen van resultaat), waar een bonus systeem (extra beloning bij succes) mogelijk effectiever zou kunnen zijn.

¹⁴ Een interessant detail is dat de huidige werkwijze niet altijd volledig aansluit op de contracten. Zo maakt het Participatiebedrijf nu gebruik van (treden op) de Participatieladder, terwijl in het formele contract indeling plaatsvindt op basis van de zogenaamde zelfredzaamheidsmatrix.

Het gekozen systeem van 60/40 procent financiering stuurt in wezen tegelijkertijd op output (resultaat) en input (100 procent inspanning) en dat is wat de bureaus ook zo hebben ervaren, en wat zij ook benoemen als gebrek aan flexibiliteit (als uitvoerder heb je weinig vrijheid van handelen). Beter is om op een van beide elementen te sturen (of resultaat via een bonus, of input via een vastgesteld aantal uren bijvoorbeeld), maar nog beter is om bij dit mensenwerk samen te werken en financiële prikkels te vermijden, hooguit een bonus voor duurzaam resultaat. Kosten moeten natuurlijk wel in het oog worden gehouden, maar dat kan even goed via tussentijdse monitoring en tijdige signalering van verkeerde trajectkeuzes.

Tot slot kan worden vermeld dat verschillende re-integratiebedrijven de gemeente adviseren om de aanbestedingsprocedures en werkwijze van UWV te raadplegen bij het opzetten van een nieuwe aanbestedingsronde. Daarop aansluitend wordt gewezen op de nuttige rol van arbeidskundigen bij het UWV, die hun populatie goed kennen en goed inzicht hebben in de mogelijkheden van hun populatie. Deze bedrijven geven aan dat de manier van werken van en met UWV goed bevalt.

UWV werkt bijvoorbeeld met een prijs per uur in combinatie met een jaarlast. UWV gaat uit van een traject van 12 maanden met ongeveer 40 uur begeleiding. Bij verlenging wordt extra kalendertijd (bijvoorbeeld een jaar) en extra ondersteuning afgesproken (bijvoorbeeld 10 of 20 uur) tegen de overeengekomen prijs per uur. Dit is billijk, omdat voor de private dienstverlener de grootste urenlast aan het begin van een traject ligt, bij het diagnosticeren en vaststellen van het beste traject voor de klant. Na verloop van tijd is de intensiteit van het contact en de begeleiding lager en daarom kan in een 2e jaar van een lagere urenlast uit worden gegaan. Ook rond corona is UWV met een coulante regeling gekomen. Alle trajecten die in de periode maart-december 2020 liepen, hebben een verlenging gekregen van 3 maanden, met een bijbehorende financiële overeenkomst.

Bij UWV zijn er voorts tussentijds evaluatiegesprekken en tussentijdse voortgangsrapportages. Uitgaande van het plan van aanpak en de gestelde doelen kan zo periodiek (elke 3 maanden) worden bepaald wat de voortgang is en als deze afwijkt van het plan (ten goede of ten kwade) kan worden toegelicht en vastgesteld waarom de zaken afwijken van de planning. Gezamenlijk kan dan worden gezocht naar alternatieven, de beste vervolgstappen, of besloten worden om het traject (voortijdig) te beëindigen omdat er geen progressie is. Deze elementen zijn overigens, als we het goed hebben begrepen, wel onderdeel van de huidige werkwijze van het Participatiebedrijf.

4.3 LEERPUNTEN

Het onderzoek geeft nader inzicht in de huidige stand van zaken rond de inzet van private re-integratietrajecten. Dit levert diverse aanknopingspunten voor verbetering, waarbij ook geconstateerd kan worden dat met recente veranderingen in beleid en uitvoering al de nodige vooruitgang is geboekt.

Hieronder bespreken we een aantal leerpunten die het onderzoek oplevert.

Leerpunt 1. Ervaringscijfers beter benutten

De analyse van de beschikbare cijfers in hoofdstuk 3 maakt duidelijk dat de huidige informatievoorziening op het gebied van re-integratie onvoldoende is voor een goed inzicht in de kosteneffectiviteit van re-integratievoorzieningen. Daardoor kunnen ervaringscijfers op dit moment niet of onvoldoende worden benut voor beleid, sturing en uitvoering op het terrein van re-integratie en meer in het bijzonder de selectie en inzet van private re-integratiebedrijven.

Aangetekend kan worden dat op dit punt op korte termijn verbetering is te verwachten via het nieuwe klantvolgsysteem van het Participatiebedrijf. We hebben in het onderzoek niet specifiek naar het klantvolgsysteem gekeken. In het kader van het onderzoek hebben we wel een lijst opgesteld met een overzicht van de gegevens die nodig zijn om de effectiviteit van re-integratietrajecten in kaart te kunnen brengen. Deze lijst is opgenomen in bijlage II. We tekenen aan dat het meten van netto-effecten sowieso moeilijk blijft bij kleine aantallen toepassingen, maar dat dit tegelijkertijd betekent dat een adequate monitoring wezenlijk is, om in ieder geval effecten in bruto termen waar te kunnen nemen.

Leerpunt 2. Deskundigheid private re-integratiebedrijven beter benutten

Ondanks het ontbreken van harde cijfers over de effectiviteit van private re-integratietrajecten kan uit het beschikbare onderzoeksmateriaal worden afgeleid dat het (regionale) private aanbod wordt onderbenut, dan

wel dat een deel van de doelgroep mogelijk niet de ondersteuning krijgt die deze vanwege specifieke problemen zou moeten krijgen om hun kans op werk en uitstroom te vergroten.

Verbeteringen op dit terrein zijn te realiseren door:

- a. Verbeteren/vergroten van het **inzicht in het regionale aanbod** aan (private) re-integratiebedrijven en -trajecten. Er is een hoge mate van consensus dat het Participatiebedrijf onvolledig zicht heeft op het regionale aanbod aan private voorzieningen, ondanks de uitnodiging die het Participatiebedrijf aan de aanbieders heeft gedaan. Dit vereist van beide partijen (Participatiebedrijf en aanbieders die dat willen) dat zij op zo kort mogelijke termijn nader kennis maken en afspraken maken over het aangaan en onderhouden van een relatie. Onbekend maakt onbemind; meer kennis draagt ook bij aan een soepele overdracht van deelnemers. Deze kennismaking kan mogelijk ook worden geïntegreerd in de nieuwe aanbestedingsronde, omdat een deel van de aanbieders zich mogelijk terughoudend opstelt in het kader van de huidige afspraken en werkwijze.
- b. Een zo goed mogelijke **intake en diagnose** van de klanten en hun behoefte aan ondersteuning en meer in het bijzonder herkenning van specifieke problematiek/behoefte, waarbij de inzet van externe deskundigen een meerwaarde biedt, vanwege een hoger rendement (onder meer ook door reductie van uitval en terugval).
- c. **Heldere afspraken** tussen opdrachtgever (Participatiebedrijf als gedelegeerde) en particuliere uitvoerder. De nu ingeslagen weg (werkwijze) met een plan van aanpak met duidelijke doelen en evaluatie/besluitmomenten lijkt voor alle betrokkenen (inclusief deelnemer) een goede weg te zijn.

Leerpunt 3. Afwegingskader: optimaliseren inzet private voorzieningen

Waar de inzet van specifieke deskundigheid voor mensen met specifieke problemen meerwaarde heeft en in veel gevallen noodzakelijk lijkt, laat de kosteneffectiviteit zien dat het nodig is om goede afwegingen te maken over de precieze omvang van de inzet van private trajecten. Beschikbare budgetten leggen grenzen op aan de inzet van voorzieningen.

Het is nodig om beleid en uitvoering de komende jaren te richten op het verhogen van de effectiviteit van de inzet van private specialisten en tegelijkertijd verlagen van de bijbehorende kosten. De hiervoor onder leerpunt 2 genoemde elementen, te weten het in kaart brengen van het regionaal aanbod, goede diagnose en heldere afspraken, zijn hiervoor belangrijke randvoorwaarden.

Daaraan kan worden toegevoegd dat bij het in kaart brengen van het regionale aanbod ook nauwkeurig moet worden gekeken naar de resultaten die private aanbieders hebben bereikt in de afgelopen jaren, in het bijzonder voor de groep of het type traject waarvoor zij worden ingehuurd ("track record") en welke kosten en trajectduur daarbij zijn gerealiseerd. Het is aan te bevelen dat er vooral bedrijven worden opgenomen in een voorselectie die een goede staat van dienst kunnen overleggen. Voor elk "type" doelgroep zou je dan bij voorkeur twee aanbieders willen hebben, zodat je de voortgang de komende jaren ook onderling kunt vergelijken. Hiermee wordt ook vermeden dat er vaste relaties tussen opdrachtgever en uitvoerder gaan ontstaan, die veelal inefficiëntie in de hand kunnen werken.

Uiteindelijk worden keuzes op uitvoerend niveau gemaakt en is de diagnose van individuele klanten van belang. Daarbij zijn de volgende aspecten mede van belang:

- Het gaat in veel gevallen om mensen met een hoog risico op maatschappelijk minder gewenst gedrag, zowel in de eigen sociale omgeving (huiselijk geweld, gezinsproblemen) als in brede maatschappelijke zin (criminaliteit, etc.). Het op de rails zetten van deze groep mensen is daarom ook maatschappelijk relevant. Leeftijd en geslacht kunnen in dit gezichtspunt belangrijke elementen zijn (preventieve actie).
- De meerwaarde van re-integratie moet worden beoordeeld in relatie tot de kans op verbeteringen in brede zin, dat wil zeggen reductie van de persoonlijke en/of sociale problemen van de klant, dan wel het leren omgaan daarmee. Wanneer combinatie van re-integratie en aanvullende ondersteuning naar verwachting geen meerwaarde heeft (nog voor werk, nog voor de problematiek) dan is het zeer de vraag of re-integratieactiviteiten meerwaarde hebben. Dan liggen andere typen ondersteuning meer voor de hand.

- Het voornaamste doel van re-integratie van specifieke groepen moet duurzame arbeidsinpassing zijn. Dit vereist een stevige investering op individueel niveau, die alleen gerechtvaardigd is als een ruime meerderheid van de deelnemers daadwerkelijk duurzaam uitstroomt. Garanties kunnen natuurlijk niet worden gegeven, maar daarmee is het nog meer van belang dat private bedrijven en type trajecten worden gekozen waarvan op basis van het verleden vaststaat dat deze goede resultaten opleveren.

Leerpunt 4 Samenwerkingsmodel

Op uitvoerend niveau is het van belang dat opdrachtgever (Participatiebedrijf) en uitvoerder goed met elkaar in gesprek (kunnen) blijven, ook in situaties waarin de zaken niet lopen zoals gepland of verwacht. Er moet sprake zijn van “gedeelde” verantwoordelijkheid voor de betreffende klant, primair in het belang van en in samenspraak met de klant zelf.

Een nieuw model zou dus meer moeten zijn gebaseerd op samenwerking dan op een zakelijke verhouding als opdrachtgever-opdrachtnemer. Uiteraard dient de gemeente de regie te behouden (gedelegeerd aan het Participatiebedrijf), maar het is bijvoorbeeld belangrijker dat afspraken worden gemaakt over de wijze waarop wordt omgegaan met uitval of vertraging dan een (vaste of maximale) duur van een traject, zoals in de tot voor kort gevolgde werkwijze. Maatwerk laat zich moeilijk verenigen met een systeem van standaardcontracten zoals in de afgelopen jaren is gehanteerd en het bestaande systeem is mogelijk een belangrijke verklaring voor het door private re-integratiebedrijven gesignaleerde gebrek aan flexibiliteit van het systeem. We herhalen dat de nieuwe werkwijze van het Participatiebedrijf al een heel eind in de richting van een samenwerkingsmodel onder regie lijkt te gaan. Uiteindelijk moet de beslissing om een lopend traject voort te zetten bij de gemeente liggen, omdat die de maatschappelijke afweging moet maken.

Voortgang op basis van een plan van aanpak met doel en evaluatiemomenten vermindert ook de noodzaak van onnodige (administratieve) verantwoording. Door regelmatige monitoring van de voortgang wordt elke 2 à 3 maanden zichtbaar hoeveel inspanningen er zijn verricht en hoeveel vooruitgang er is geboekt. Dit kan op basis van een eenvoudige administratie (voortgangsnotitie, voortgangsverslag, e.d.).

Een ander voordeel van een samenwerkingsmodel is dat dit naar verwachting bij kan dragen aan het uitwisselen, bundelen en versterken van kennis en kunde op het gebied van re-integratie in het algemeen en van mensen met specifieke problemen in het bijzonder. Het Participatiebedrijf zou hierin eveneens een regisserende rol kunnen spelen, mede omdat kennisvermeerdering en verbreding op het gehele gebied van re-integratie positieve uitstralingseffecten kan hebben. Dit model biedt naar verwachting ook ruimte voor experimenten (aselecte toewijzing van klanten aan twee vergelijkbare re-integratiebureaus bijvoorbeeld). Er zou ook voldoende ruimte moeten zijn voor nieuwkomers, dat wil zeggen dat er altijd gelegenheid moet zijn dat een bedrijf met een vernieuwende aanpak gelegenheid krijgt om deze nieuwe benadering in de praktijk door te ontwikkelen.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Verbeterpunten en lessen voor beleid en uitvoering

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Verbeterpunten en lessen voor beleid en uitvoering

5.1 CONCLUSIES

Hieronder geven we de belangrijkste conclusies van het onderzoek via beantwoording van de onderzoeksvragen.

Hoofdvraag

Wat is de effectiviteit van de private re-integratietrajecten richting betaald werk die via MDW en PRB worden ingezet?

Vijfendertig procent van de mensen die in de periode 2018-2020 in de gemeente Eindhoven hebben deelgenomen aan een privaat re-integratietraject stromen in deze periode uit de uitkering (bruto effect).

Dertig procent van deze deelnemers vinden in dezelfde periode werk (bruto effectiviteit). Het gaat om een baan van gemiddeld 20 uur per week. Gemiddeld duurt de baan 7 maanden en het betreft vooral laaggeschoold en flexibel werk (uitzendwerk).

Het netto-effect of de netto effectiviteit kan niet worden vastgesteld doordat we de resultaten niet kunnen corrigeren voor kenmerken van de deelnemers. Het gaat bij de private trajecten om groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en een specifieke problematiek. Over dit laatste (bijvoorbeeld treden op de participatieladder of indicatie problematiek) hebben we geen gegevens. Hun kans op uitstroom uit de uitkering en/of uitstroom naar werk is aanmerkelijk lager dan gemiddelde voor de totale populatie in de bijstand.

Deelvragen uitvoeringsaspecten

1. *Hoe komt de keuze van een privaat re-integratietraject en aanbieder tot stand? Welke afwegingen worden hierbij gemaakt?*

Halverwege de onderzoeksperiode (juni 2019) is de werkwijze veranderd. Private re-integratiebedrijven worden nu alleen ingezet voor mensen met specifieke problematiek (psychische problemen, autisme, alleenstaande ouder, etc.). Deze keuze wordt gemaakt wanneer door de adviseur intake verwacht wordt dat als gevolg van de specifieke problematiek de betreffende persoon niet binnen 6 maanden job ready zal zijn. In enkele gevallen wordt tijdens het traject bij het Participatiebedrijf vastgesteld dat de inzet van externe deskundigheid wenselijk is. Het Participatiebedrijf selecteert het private re-integratiebedrijf op basis van expertise op het gebied van de specifieke problematiek van de klant en/of een specifieke aanpak en stelt op individueel niveau in samenspraak met de klant en privaat re-integratiebedrijf een plan van aanpak op voor de weg naar werk.

2. *Hoe zien de private re-integratietrajecten en interventies naar betaald werk er op dit moment uit?*

Doordat er in hoge mate sprake is van maatwerk gaat het om een grote diversiteit aan trajecten. Het traject omvat in ieder geval individuele begeleiding door een consulent, tijdens het traject en tijdens werk of vrijwilligerswerk (jobcoaching). Het gaat daarbij om intensieve begeleiding. Daarnaast gaat het om aspecten als scholing, training en werkervaring, versterking van werknemersvaardigheden en ondersteuning bij het omgaan met of oplossen van specifieke (persoonlijke) problematiek.

3. *Onder welke voorwaarden werken de private re-integratietrajecten?*

De private re-integratiebedrijven werken op basis van de overeenkomst die in de laatste aanbesteding is overeengekomen (op basis van productomschrijving en/of doelgroep). Belangrijk verschil tussen de situatie voor en na juni 2019 is dat nu veel nadrukkelijker dan voorheen gewerkt wordt op basis van een individueel plan van aanpak met duidelijke doelen en tussentijdse evaluatiemomenten.

Deelvragen effectiviteit

4. *Wat is de toegevoegde waarde van deze private re-integratietrajecten en interventies naar betaald werk?*

De meerwaarde van de private re-integratietrajecten betreft op de eerste plaats de hogere kans op werk voor de specifieke doelgroep; deelname aan een privaat traject gaat in mindere mate gepaard met uitstroom uit de uitkering. Daarnaast dragen de trajecten bij aan versterking van de arbeidsmarktpositie van de doelgroep, vergroting van het sociale netwerk en oplossing van de problematiek. In algemene zin dragen ervaringen met dit type trajecten bij aan vergroting van de kennis en kunde van de organisaties die binnen de gemeente en extern betrokken zijn bij re-integratie. Dit komt onder meer tot uiting in de tevredenheid over de nieuwe werkwijze rond de inzet van private re-integratietrajecten.

5. *Wat is de 'return on investment', wat kosten de private re-integratietrajecten en wat leveren ze op?*

De intensiteit van de begeleiding en de duur van het traject bepalen de kosten van private re-integratietrajecten. Het gaat echter om een hele specifieke groep deelnemers, waardoor vergelijking met andere trajecten (waaraan deze groep niet of nauwelijks deelneemt) niet zinvol is. De terugverdientijd (return on investment) is niet nauwkeurig te bepalen, maar op basis van bestaand inzicht kan ook met een klein netto-effect voor deze groep toch een korte terugverdientijd worden gerealiseerd (de normale uitstroomkans – zonder traject - is voor deze groep bijzonder laag).

6. *Wat is de netto-effectiviteit is van de private re-integratietrajecten (de kans vergroting op betaald werk onder invloed van deelname aan het traject)?*

Door de private re-integratietrajecten verhogen de deelnemers hun kans op betaald werk. Maar de netto effectiviteit kan op basis van de beschikbare gegevens niet nauwkeurig worden vastgesteld.

7. *Voor welke (deel)doelgroepen werken de private re-integratietrajecten naar betaald werk goed of minder goed?*

Deze vraag is met het beschikbare gegevensmateriaal niet te beantwoorden. De kwalitatieve informatie wijst uit dat de inzet van specifieke deskundigheid in geval van mensen met specifieke problemen een duidelijke meerwaarde heeft.

8. *Hoe verhouden (de resultaten van) de private re-integratietrajecten naar betaald werk in de gemeente Eindhoven zich tot de private re-integratietrajecten in ongeveer 10 andere vergelijkbare gemeenten?*

Bestaand onderzoek op het gebied van re-integratie in het algemeen wijst uit dat het netto-effect van dit type interventies mogelijk beperkt is, maar toch gepaard kan gaan met een korte terugverdientijd. Bovendien is ondersteuning in netto termen juist lonend voor groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld vanwege specifieke problematiek. Er is overigens geen vergelijkbaar datamateriaal uit andere gemeenten beschikbaar.

Verder wijzen de bestaande inzichten uit dat bepaalde elementen die bijdragen aan succesvolle trajecten in de nieuwe werkwijze van het Participatiebedrijf zijn terug te vinden, zoals intensieve begeleiding, een goede regie (regelmatige evaluatie in de uitvoering), ondersteuning dicht tegen het sociale domein en groepsgewijs waar nuttig en mogelijk.

9. *Wat zijn de ervaringen van (een representatieve steekproef van) de kandidaten die deelnemen aan een privaat re-integratietraject?*

De beschikbare steekproef van deelnemers is vanwege de lage respons is niet representatief. Het kleine aantal respondenten ziet in meerderheid een meerwaarde in het gevolgde traject en deze meerwaarde heeft te maken met versterking van de arbeidsmarktpositie of het (sociale) netwerk. De effectiviteit van de trajecten ligt, gezien de antwoorden, meer op het vlak van het maken van stapjes op de Participatieladder en het ondersteunen bij andere problematiek en het daardoor voorkomen van maatschappelijke kosten. Dat kan met dit onderzoek echter niet worden aangetoond.

Deelvragen leerpunten

10. *Wat werkt goed en wat werkt minder goed in de private re-integratietrajecten? Wat maakt een succesvol re-integratietraject en welke private re-integratietrajecten zijn (het meest) succesvol?*

Succesfactoren zijn te vinden in alle onderdelen van de re-integratie.

- Diagnose. De kans op succes is groter wanneer mensen voor een (privaat) traject naar werk worden geselecteerd die hiervoor gemotiveerd zijn;
- Diagnose. De kans op succes is groter als een traject (plan van aanpak) inhoudelijk goed aansluit op de motivatie, vaardigheden en ambitie van de persoon zelf, waardoor deze als het ware medeverantwoordelijk wordt voor het eindresultaat;
- Selectie. De kans op succes is groter wanneer een privaat re-integratiebedrijf wordt ingeschakeld dat gespecialiseerd is in het begeleiden naar werk van mensen met specifieke problemen;
- Voortgangsbewaking. De kans op succes en een efficiënte uitvoering is groter naarmate het plan van aanpak duidelijke doelen bevat en regelmatige terugkoppeling. Dit biedt meer mogelijkheden voor tussentijdse bijstelling en waar nodig tijdige beëindiging van niet succesvol verlopende trajecten;
- Randvoorwaarden. Behoeftes aan maatwerk laat zich moeilijk rijmen met vaste contractafspraken en standaardproducten. De bestaande aanbestedingscontracten worden daarom als faalfactor gezien, mede door onduidelijkheid over het doel en inhoud van trajecten in de “oude” situatie.

De huidige situatie werkt op het punt van diagnose, selectie en voortgangsbewaking in hoofdlijnen naar wens. Wel is er nadrukkelijk behoefte aan een vollediger inzicht in de specifieke deskundigheid die op dit moment beschikbaar is. Daarnaast is het wenselijk dat de organisatorische randvoorwaarden in overeenstemming worden gebracht met de in samenhang met de verkregen inzichten ontwikkelde werkwijze.

11. *Wat kunnen de uitvoering van private re-integratietrajecten en de ervaringen daarmee betekenen voor de effectiviteit van de algemene re-integratie? Welke succesfactoren kunnen worden gebruikt voor het verbeteren van alle re-integratietrajecten en -activiteiten?*

De succesfactoren kunnen een op een worden doorvertaald naar alle re-integratieactiviteiten. Voor al deze activiteiten geldt dat trajecten alleen moeten worden ingezet voor mensen die daaraan behoefte hebben, dan wel die zonder ondersteuning niet of niet snel genoeg werk kunnen vinden. Ook voor andere groepen geldt dat een traject zoveel mogelijk moet aansluiten op de individuele behoefte en dat een organisatie of bureau wordt ingezet dat beschikt over de voor de betreffende activiteit benodigde deskundigheid.

12. *Wat moet er eventueel aan de organisatorische randvoorwaarden waaronder private re-integratietrajecten worden ingezet worden verbeterd? En waar hebben deze verbeteringen betrekking op (denk aan nazorg, handhaving etc.)?*

De huidige door het Participatiebedrijf gehanteerde werkwijze lijkt goed aan te sluiten bij de wijze waarop particuliere re-integratiebedrijven graag opereren. Het gaat er nu dus vooral om de formele randvoorwaarden in overeenstemming te brengen met de nu in gebruik zijnde werkwijze.

We tekenen aan dat handhaving in het onderzoek nauwelijks in beeld is geweest. Vanzelfsprekend dient dit element in de werkwijze begrepen te zijn, althans wanneer dit een nuttige rol kan vervullen in de voortgang van trajecten. Ook hierbij zal overigens bij voorkeur een aanpak moeten worden gevolgd die past bij de motivatie van de betrokken deelnemers. Wanneer voor werk gemotiveerde mensen worden geselecteerd voor trajecten, dan zal er weinig behoefte zijn aan handhaving.

5.2 AANBEVELINGEN

Het onderzoek wijst uit dat met de werkwijze die nu wordt gevolgd goede stappen zijn gezet in het verbeteren van de kosteneffectiviteit van particuliere re-integratietrajecten. Deze werkwijze lijkt geschikt om enerzijds de effectiviteit te bevorderen door beter op de persoon aansluitende trajecten (maatwerk) en het formuleren van duidelijke (tussentijdse en eind) doelen (resultaat of effect) en anderzijds de kosten te verlagen, door tijdige signalering, bijstelling of beëindiging van niet of minder succesvol verlopende trajecten.

Tegelijkertijd is voor alle betrokkenen duidelijk dat het Participatiebedrijf nog geen volledig beeld heeft van de regionaal beschikbare deskundigheid op het terrein van de re-integratie van groepen met specifieke problemen. Dit komt overigens voor een niet onbelangrijk deel door onvoldoende (re)actie vanuit de private aanbieders zelf.

Ook is duidelijk dat de formele randvoorwaarden in overeenstemming moeten worden gebracht met de huidige manier van werken. Daarbij is het wenselijk dat nieuwe afspraken bijdragen aan het bevorderen van de expertise op het gebied van re-integratie, door vergroten van de mogelijkheden voor uitwisseling en bundeling van (regionaal aanwezige) expertise. Ook veel private re-integratiebedrijven zien een duidelijke meerwaarde van een dergelijke aanpak.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de registratie. Door het ontbreken van ervaringsgegevens zijn de mogelijkheden om “evidence based” te werken op dit moment niet aanwezig.

Deze conclusies leiden tot de volgende aanbevelingen:

- Zet de ingezette “nieuwe” werkwijze voort en versterk deze waar mogelijk, zoveel mogelijk op basis van ervaringsgegevens (“evidence based”). Het gaat dan om het (individuele) plan van aanpak met duidelijke doelstellingen en evaluatiemomenten en selectie van een deskundig re-integratiebedrijf.
- Beperk de administratieve belasting/verantwoording (registratie) tot die elementen die cruciaal zijn voor het vaststellen van de kosteneffectiviteit van trajecten.
- Draag zorg voor een adequate registratie van deze elementaire grootheden (zie voorbeeld in bijlage II).
- Maak een volledig overzicht van de regionaal beschikbare deskundigheid op het gebied van re-integratie, in het bijzonder voor wat betreft specifieke groepen en let daarbij ook op eventuele koppeling met andere activiteiten in het sociale domein.
- Benut de komende aanbestedingsronde om enerzijds bij te dragen aan het verkrijgen van een volledig inzicht in het regionale aanbod en de selectie van de beste aanbieders (op basis van bewezen effectiviteit) en maak afspraken die maatwerk mogelijk maken, en ook heldere criteria voor het al of niet voortzetten van trajecten. Houdt de regie daarbij in handen van de gemeente (al of niet gedelegeerd).

Tot slot merken we op dat de nieuwe werkwijze goede mogelijkheden biedt voor (zuivere) **experimenten**. Dit betekent werken met een experimentgroep en een controlegroep, waarbij het lot beslist welke mensen in de een of de andere groep terecht komen. Bij voorkeur wordt de controlegroep in het geheel niet ondersteund, maar dit blijkt in de praktijk moeilijk te realiseren. Wel kan worden gekozen voor verschillende ondersteuning. De procedure verloopt dan als volgt:

- Laat in geval van vergelijkbare kandidaten het lot beslissen welke kandidaat in eigen beheer wordt geholpen en welke wordt overgedragen aan een externe partij (in het kader van WerkLoont is gekozen voor even/oneven BSN als lotnummer).
- Stel periodiek (elke 3 tot 6 maanden) de voortgang van de cliënten vast (maanden op basis van de startdatum van een traject) op een aantal cruciale aspecten (arbeidsmarktsituatie/trede, tevredenheid klant, etc.). Na verloop van tijd wordt dan duidelijk of en zo ja welke verschillen optreden tussen eigen beheer en uitbesteed en – zo mogelijk – tussen private aanbieders.

We tekenen aan dat een experiment wel een voldoende groot aantal deelnemers vereist om effecten te kunnen meten, waarbij gedacht kan worden aan een minimum van 50 deelnemers. De controlegroep is minimaal van dezelfde omvang, maar kan ook groter zijn dan de deelnemersgroep.

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

I ONDERZOEKSVERANTWOORDING

I.1 OVERZICHT WERKZAAMHEDEN

In het onderzoek zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd voor het verzamelen van gegevens en informatie.

- Deskresearch.
- Twee interviews met beleidsverantwoordelijken bij de gemeente en het Participatiebedrijf.
- Consultatie van private re-integratiebedrijven via een online vragenlijst.
- Drie interviews met private re-integratiebedrijven.
- Een enquête onder ex-deelnemers aan private re-integratiebedrijven.
- Inventarisatie resultaten van private re-integratiebedrijven in andere gemeenten.

De gemeente Eindhoven heeft contactgegevens beschikbaar gesteld van te interviewen beleidsverantwoordelijken, ingeschakelde private re-integratiebedrijven en beleidsfunctionarissen van andere gemeenten.

Vanwege privacybescherming hebben de deelnemers via de gemeente een verzoek ontvangen voor het invullen van de vragenlijst.

I.2 DESKRESEARCH

De in het onderzoek uitgevoerde deskresearch omvat de bestudering en analyse van beleidsdocumenten, kostengegevens, contracten met private aanbieders en informatie over de inhoud van trajecten (zowel privaat als eigen trajecten).

I.3 INTERVIEWS MET BELEIDSVERANTWOORDELIJKEN

De interviews met beleidsverantwoordelijken bij de gemeente en het Participatiebedrijf zijn gehouden aan de hand van een gesprekspuntenlijst, met uitgewerkte vragen op de volgende thema's:

- Keuzeprocess private aanbieders:
 - Wijze selectie van in aanmerking komende private aanbieders.
 - Criteria voor de inzet van private trajecten (problematiek klant, deskundigheid bureau, specifieke aanpak, e.d.).
- Feitelijke inzet van private trajecten en ontwikkelingen in de inzet in de afgelopen jaren.
- Organisatorische randvoorwaarden bij inzet van private trajecten.
- Effectiviteit private trajecten in termen van vinden van werk of andere aspecten (stap op de participatieladder, vrijwilligerswerk, e.d.).
- Eventuele verschillen in effectiviteit of toegevoegde per type traject, aanbieder en/of deelgroep.
- Kosten van private trajecten, direct en indirect en eventuele verschillen per traject en/of aanbieder.
- Succesfactoren en verbeterpunten van private trajecten.
- Leerpunten specifiek voor de inzet van private trajecten en/of voor re-integratiebeleid en alle re-integratieactiviteiten.

I.4 CONSULTATIE EN INTERVIEWS PRIVATE RE-INTEGRATIEBEDRIJVEN

De gemeente Eindhoven heeft een lijst aangeleverd van 30 private re-integratiebedrijven die in de afgelopen jaren zijn ingeschakeld voor de uitvoering van re-integratietrajecten. Een van deze bedrijven betrof een organisatie voor kinderopvang die abusievelijk op de lijst stond.

Online consultatie en interviews

De bedrijven is via een uitnodiging per e-mail gevraagd om een korte vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is geheel of gedeeltelijk ingevuld door 17 van de 29 organisaties. Van de ingevulde lijsten waren er 16 in voldoende mate ingevuld en bruikbaar voor het onderzoek.

Vervolgens is een interview gehouden met drie van de private re-integratiebedrijven. Deze zijn geselecteerd op basis van enerzijds uitgevoerde trajecten en anderzijds op basis van de antwoorden op de open vragen. Bij dit laatste is vooral gezocht naar bedrijven die blijken gaven van een brede visie op de meerwaarde van private trajecten.

De interviews hadden een open karakter. Er is met de betreffende drie bedrijven dieper ingegaan op de verschillende punten die zij in de vragenlijst hadden aangegeven. Daarnaast is gevraagd naar de wijze waarop de samenwerking met de gemeente naar hun mening in de toekomst vorm zou moeten krijgen.

Vragenlijst online consultatie

De vragenlijst voor de online consultatie bevat de volgende onderwerpen:

- Bedrijf heeft wel/niet recent trajecten uitgevoerd voor de gemeente (controlevraag).
- Type uitgevoerde trajecten.
- Werkzaam voor brede doelgroep of voor specifieke doelgroepen.
- Gebruik van (wetenschappelijk) gevalideerde methoden.
- Aantal trajecten voor de gemeente Eindhoven op jaarbasis.
- Ontwikkeling aantal voor gemeente Eindhoven uitgevoerde trajecten (afname, toename).
- Reden voor afname/toename van werk voor de gemeente Eindhoven.
- Percentage deelnemers aan eigen trajecten dat betaald werk vindt tijdens of na traject.
- Percentage deelnemers dat zonder traject geen werk zou hebben gevonden.
- Succesfactoren van trajecten.
- Verbeterpunten voor organisatie en uitvoering van trajecten.
- Werkgebied aanbieder; aanbieder heeft ook andere opdrachtgevers of niet.
- Omvang aanbieder: aantal trajecten op jaarbasis voor alle opdrachtgevers.
- Werkgebied aanbieder: landelijk, regionaal of lokaal.
- Sterke en minder sterke elementen van gemeente Eindhoven/Participatiebedrijf als opdrachtgever.
- Bereidheid om mee te werken aan interview
- Tips en suggesties voor het onderzoek.

Kenmerken private re-integratiebedrijven (op basis van respons)

Tabel I.1 geeft een overzicht van enkele kenmerken van de re-integratiebedrijven die de vragenlijst hebben ingevuld. De overige informatie uit de vragenlijst is in de hoofdtekst van het rapport verwerkt.

Tabel I.1 Kenmerken responderende private re-integratiebedrijven (N=16)

Werkzaam voor brede doelgroep of voor specifieke doelgroepen	9 bedrijven voor specifieke doelgroep(en) 6 bedrijven bijstandsgerechtigden breed 1 bedrijf heeft de vraag niet beantwoord
Gebruik van (wetenschappelijk) gevalideerde methoden	9 bedrijven maken gebruik van gevalideerde methoden 6 bedrijven niet 1 bedrijf heeft de vraag niet beantwoord
Aantal trajecten voor de gemeente Eindhoven op jaarbasis en ontwikkeling hierin	11 bedrijven met minder dan 10 trajecten op jaarbasis 2 bedrijven met 10-25 trajecten op jaarbasis 1 bedrijf met 25-50 trajecten op jaarbasis 1 bedrijf met 50 trajecten of meer op jaarbasis 1 bedrijf heeft de vraag niet beantwoord. 3 bedrijven geven aan dat in 2020 net zoveel is uitgevoerd als in 2018 en 2019 13 bedrijven geven aan dat zij in 2020 iets (4) of veel minder (9) trajecten hebben uitgevoerd dan in de jaren daarvoor.
Werkgebied aanbieder -opdrachtgevers	15 bedrijven werken ook voor andere opdrachtgevers 1 bedrijf heeft de vraag niet beantwoord
Werkgebied aanbieder - landelijk, regionaal of lokaal	6 bedrijven werken vooral in Eindhoven en directe omgeving 6 bedrijven werken vooral in de brede regio (Midden-Brabant, Noord- en Zuidoost Brabant, Noord-Limburg) 2 bedrijven werken landelijk 1 bedrijf werkt regionaal, maar steeds meer landelijk 1 bedrijf heeft de vraag niet beantwoord
Omvang aanbieder: aantal trajecten op jaarbasis voor alle opdrachtgevers	0-100 trajecten: 8 bedrijven 100-250 trajecten: 4 bedrijven 250-500 trajecten: 1 bedrijf Dat weet ik niet: 2 bedrijven Niet ingevuld: 1 bedrijf

Bron: SEOR/IROKO – Consultatie private re-integratiebedrijven Eindhoven 2020

I.5 ENQUÊTE ONDER EX-DEELNEMERS

Benadering en respons

Via de gemeente is 189 ex-deelnemers gevraagd om online een vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is ingevuld door 25 van hen. Daarnaast hebben nog 10 ex-deelnemers de vragenlijst geopend, maar deze verder niet ingevuld.

Uit de beantwoording blijkt dat de deelnemers niet altijd refereren aan het private traject dat zij hebben gevolgd, maar aan andere activiteiten of een traject bij Ergon, gemeente of Participatiebedrijf. In 16 van de 25 gevallen kunnen we met enige zekerheid vaststellen dat de antwoorden betrekking hebben op een privaat traject. Op basis van de registratie gaat het niettemin in alle gevallen om mensen die in de afgelopen jaren (2018-2020) (ook) hebben deelgenomen aan private re-integratieactiviteiten.

De trajecten van de respondenten zijn deels oud, maar grotendeels in 2020 gestart (zie tabel I.2. Vier trajecten lopen nog. Ook de trajectduur verschilt van minder dan 1 jaar, tot enkele jaren (volgens de respondent).

We hebben de deelnemers niet naar de exacte begin- en einddatum gevraagd, maar naar begin- en eindjaar. Uit de tabel kan worden afgeleid dat ongeveer de helft van de trajecten korter dan 1 jaar hebben geduurd en de andere helft langer dan 1 jaar. Daarnaast zijn er enkele trajecten die volgens de respondent langer dan 2 jaar lopen.

Tabel I.2 Jaar van aanvang en einde trajecten respondenten

Einde traject Begin traject	Voor 2018	In 2018	In 2019	In 2020	In 2021	Traject loopt nog	Totaal
Voor 2018	1	1				1	3
In 2018		1	1	4		1	7
In 2019			1	4	2		7
In 2020				2	2	2	6
Totaal	1	2	2	10	4	4	23

Bron: SEOR/IROKO – Enquête onder (ex-)deelnemers private re-integratietrajecten Eindhoven 2021

Mede door de lage respons zijn de respondenten niet representatief voor de populatie (ex-)deelnemers aan private re-integratietrajecten.

We gebruiken de informatie uit de enquête daarom hoofdzakelijk om een beeld te geven van hoe deelnemers de trajecten en ondersteuning ervaren, voor zover mogelijk toegespitst op de private re-integratiebedrijven.

Tabel I.3 Kenmerken respondenten en populatie trajectdeelnemers 2018-2020

Kenmerk	Respons (a)	Populatie trajectdeelnemers
Man	41%	48%
Vrouw	59%	52%
LEEFTIJD		
Jonger dan 25 jaar	5%	4%
25 tot 35 jaar	18%	31%
35 tot 45 jaar	23%	22%
45 tot 55 jaar	23%	21%
55 jaar of ouder	32%	21%
BURGERLIJKE STAAT		
Getrouwd/samenwonend met kinderen	14%	12%
Alleenstaand met kinderen	23%	20%
Alleenstaand zonder kinderen	64%	68%
HOOGST BEHAALDE DIPLOMA		
Basisonderwijs (laag)	14%	
Praktijkonderwijs of vso (laag)	9%	19%
Vmbo/mavo (laag)	9%	
Mbo/havo/vwo (middelbaar)	45%	5%
Hbo/wo (hoog)	23%	(b)
HERKOMST		
Nederlands	41%	
1e generatie migrant	36%	
2e generatie migrant	23%	46%
AL OF NIET BEPERKING		
Geen beperkingen	32%	
Chronische ziekte of handicap	68%	

(a) Drie respondenten hebben deze vragen niet volledig ingevuld.

(b) Het aantal is te laag (<10) om een percentage op te nemen. Voor een groot deel van de deelnemers geldt dat het opleidingsniveau niet bekend is. De percentages tellen daarom niet op 100 procent.

Bron: SEOR/IROKO – Enquête onder (ex-)deelnemers private re-integratietrajecten Eindhoven 2021; gemeente Eindhoven

Vragenlijst ex-deelnemers private re-integratietrajecten

De vragenlijst onder de ex-deelnemers omvat vragen over:

- Het gevolgde traject (naam re-integratiebedrijf, jaar van aanvang en beëindiging traject).
- Tevredenheid over de dienstverlening/ondersteuning.
- Situatie direct na het traject – reguliere baan, vrijwilligerswerk en/of opleiding gaan doen?
- Kenmerken van de baan.
- Vraag of men zonder traject ook werk zou hebben gevonden, c.q. vrijwilligerswerk of opleiding zijn gaan doen.
- Huidige situatie (zelfde baan, ander werk, vrijwilligerswerk, opleiding).
- Goede punten en verbeterpunten voor het traject
- Kenmerken (geslacht, leeftijd, enz.).

I.6 INVENTARISATIE RESULTATEN IN ANDERE GEMEENTEN

Methode

- Een korte inventarisatie van recent uitgevoerd onderzoek naar de effectiviteit van gemeentelijke re-integratieactiviteiten (online search)
- Een directe vraag naar recent uitgevoerd onderzoek op dit terrein bij collega bureaus (via mail)
- Een korte online enquête (vragenlijst) onder 20 gemeenten. Hiervoor hebben we ons eigen netwerk benut (N=15) en in overleg met de gemeente Eindhoven zijn vier grote Brabantse gemeenten benaderd. We hebben reacties gehad van 7 gemeenten. De korte vragenlijst omvat de volgende thema's:
 - Het meest recent door de gemeente uitgevoerde onderzoek op dit terrein (link of pdf).
 - Vraag of private re-integratiebedrijven worden ingeschakeld en vanuit welke overwegingen (deskundigheid, contact met werkgevers, e.d.).
 - Oordeel over meerwaarde van private re-integratietrajecten. Waarin is deze gelegen, in een hogere baankans, een grotere kans op duurzame uitstroom of andere redenen?
 - Oordeel over belangrijke succesfactoren.

Overzicht in beschouwing genomen onderzoeken

Zie de tabel op de volgende bladzijden.

Gemeente of UWV	Type traject	Soort maatregel	Meting netto-effect	Resultaat	Conclusie
Rotterdam	Werk loont (effecten in eerste jaar)	Het instrument 'WerkLoont' houdt in dat deelnemers begeleiding krijgen gedurende een periode van maximaal 15 weken. Verplichte onderdelen zijn (i) centrale voorlichting, (ii) één dag per week werkcomponent, dat wil zeggen een betaalde baan van (minimaal) acht uur per week of een dag per week werken bij de Roteb, (iii) één week 2 dagdelen cv-module, (iv) negen weken twee dagdelen per week groepsaanpak gericht op matching en vorming, en (v) vijf weken één dagdeel per week groepsaanpak gericht op matching.	Ja, experiment	WerkLoont als effect heeft dat én minder personen een uitkering krijgen én meer personen uit de uitkering stromen. Na een jaar is effect op uitstroom naar een baan circa 6% punt. Van 27,7% naar 33,7%. Het effect bij vrouwen is hoger dan bij mannen. De experimentgroep verblijft ook een kleiner deel van de tijd in een uitkering. (1) WerkLoont heeft een netto preventief effect op het krijgen van een uitkering; (2) WerkLoont heeft een positief effect op de uitstroomkans, totaal en naar een baan, van degenen die wel in een uitkering komen; (3) Het totale effect is aanzienlijk.	Netto effectief
Rotterdam	Werk loont, middellange termijn effecten (periode van 3 jaar)	Zie hierboven	Ja, experiment	Effect op uitkeringsafhankelijkheid 4 tot 4,5 procentpunt. De besparingen op de uitkeringen (in de periode van 3 jaar) zijn hoger dan de kosten van Werk Loont. Het effect van Werk Loont neemt in de tijd geleidelijk af. Dit komt doordat een vrij groot deel van degenen die in eerste instantie afgeschrikt worden later alsnog instromen en doordat het uitstroomeffect kleiner wordt naarmate de deelname aan WerkLoont langer geleden is. Het effect op de arbeidsparticipatie is ongeveer de helft van het effect op de uitkeringsafhankelijkheid. Effect bij vrouwen is groter dan bij mannen. Weinig effect op de kwaliteit van de gevonden banen.	Op langere termijn overtreffen de baten de kosten.
Stichtse Vecht	Alle re-integratietrajecten, grove clusters		Ja, quasi-experimenteel	Het re-integratiebeleid heeft over het algemeen positieve effecten op uitstroom uit de uitkering en uitstroom naar een baan. Bemiddeling door jobhunter, trajecten in eigen beheer en het arbeidstrainingscentrum hebben een relatief grote effectiviteit ten opzichte van andere activiteiten. Activiteiten door SW-bedrijf PAUW hebben relatief grote effecten als het gaat om uitstroom uit de uitkering, maar relatief kleine effecten als het gaat om uitstroom naar een baan. Het netto-effect van trajecten richting werk en/of opleiding is beperkt.	

Gemeente of UWV	Type traject	Soort maatregel	Meting netto-effect	Resultaat	Conclusie
Velsen, Beverwijk, etc.	Alle re-integratietrajecten		Ja, subjectief via deelnemers	Beperkt effect, effect groter bij groepen met voor arbeidsmarkt ongunstige kenmerken. 30 procent heeft een baan gevonden, 11% van deze mensen geeft aan zonder het traject geen baan te hebben gevonden en 21% misschien niet. Het netto-effect ligt dus tussen 3% en 9% punten.	Netto-effect, vergelijkbaar met Rotterdam in termen van werk vinden.
Zoetermeer	Artikel 213a onderzoek		Ja, via een MKBA met gefundeerde aannames.	Intensieve aanpak vergunninghouders: Het netto-effect op het vinden van deeltijdwerk is in de eerste jaren relatief hoog. Het netto-effect op het vinden van voltijdswerk is nihil in de eerste jaren, maar daarna een netto-effect voorzien van enkele (circa 5) procentpunten over een periode van ongeveer 5 jaar. De maatschappelijke baten zijn 30% hoger dan de kosten. De vergunninghouders zijn daarbij de grootste (netto baathebbers). De immateriële baten zijn in omvang ongeveer de helft van de financiële baten (besparingen op uitkeringen en lagere kosten sociaal domein).	
				Werkacademie voor mensen met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt: netto-effect van integraal pakket (intensief klantmanagement, werkacademie en WGSP) is 4%. Het effect van alleen de Werkacademie is negatief (-3%). De maatschappelijke kosten-batenverhouding is negatief: 0,7. De extra kosten wegen niet op tegen de baten van de extra uitstroom van 4%. De immateriële baten zijn in omvang een 1/4 van de financiële baten. Alleen intensief klantmanagement heeft een positief netto-effect van 7% en een positieve kosten-batenverhouding van 1,5. Ofwel de maatschappelijke baten zijn 50% hoger dan de kosten.	Intensief klantmanagement is netto effectief en heeft een positieve kosten-baten verhouding.
				Speciaal team voor nieuw arbeidsbeperkten: een maatschappelijk kosten-batenverhouding van 1,6. Ook de financiële kosten-batenverhouding is positief: 1,3. De immateriële baten zijn als percentage nog geen 25% van de financiële baten. Hierbij is aangenomen dat 90% van de arbeidsbeperkten in het nul alternatief niet aan het werk zou zijn gegaan. In de aanpak heeft 25% na verloop van 3 jaar een baan.	De aanname in de nul situatie over aan het werk gaan van arbeidsbeperkten is relatief laag.
Utrecht	Rekenkamer Utrecht, een onderzoek naar de dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden met een afstand tot de arbeidsmarkt in de gemeente Utrecht	Dienstverlening aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt	Op basis van realiseren beleidsdoelstellingen en oordeel uitkeringsgerechtigden	Om het beleid doeltreffend en doelmatig in te richten is meer inzicht nodig in persoonskenmerken en persoonlijke omstandigheden (met name gezondheid en taalbeheersing) en is maatwerk in de dienstverlening noodzakelijk. Het is op dit moment niet vast te stellen of de maatregelen die de gemeente Utrecht neemt voldoende zijn om het beleid doeltreffend en doelmatig te laten zijn. Veel mogelijkheden voor verbetering van effecten en prestaties.	
				iets minder dan de helft (47%) van de uitkeringsgerechtigden die ondersteuning heeft gehad, is van mening dat het ondersteuningstraject hen iets concreets heeft opgeleverd.	
Veenendaal	Rekenkamercommissie	Re-integratietrajecten	Kwalitatieve interviews,	Met de toegepaste kwalitatieve onderzoeksmethode is het doel dan ook niet om 'harde' cijfers boven tafel te krijgen over hoe re-	Op klantniveau effectiviteit niet vast te

Gemeente of UWV	Type traject	Soort maatregel	Meting netto-effect	Resultaat	Conclusie
			betekenis voor effectiviteit?	integratietrajecten worden uitgevoerd en beleefd. De insteek is gericht op het verkrijgen van inzicht in wat de uitvoering van re-integratietrajecten en ervaringen daarmee betekenen voor de effectiviteit van re-integratie. Op klantniveau is de effectiviteit van het re-integratietraject niet vast te stellen.	stellen. Vandaar in Eindhoven integrale analyses op data van alle mensen die in de uitkering hebben gezeten.
Baarn, Soest en Vallei en Veluwerand (Bunschoten)	Doeltreffendheid uitvoering Participatiewet door uitvoeringsorganisatie BBS	Uitvoering bijstand en re-integratietrajecten	Nauwelijks. Gekeken naar instroom, uitstroom naar werk uit de uitkering in vergelijking met andere gemeenten. Geeft geen inzicht in bijdrage van re-integratie aan de resultaten.	Onvoldoende zicht op bestand. Ongeveer de helft van de mensen heeft geen traject. Volgens de mensen zelf kan er meer maatwerk worden geleverd. Iets minder dan de helft van de klanten ervaart ondersteuning van BBS gedurende het traject. Dit betekent echter dat in meer dan de helft van de gevallen, géén ondersteuning ervaren of het niet weten. De helft tot driekwart van de klanten bemerkt een positief effect van het traject op hun leven. Respondenten waren het vaakst helemaal eens met de stellingen: "Ik heb meer vertrouwen in de toekomst" (45%) en "Ik besteed mijn vrije tijd beter" (41%). Ook hebben zij de indruk beter problemen te kunnen oplossen en dat de relatie met vrienden en familie beter is.	Dit onderzoek geeft weinig tot geen inzicht in netto-effectiviteit in termen van uitstroom uit de uitkering en/of het vinden van betaald werk.
UWV	Invloed van migratieachtergrond op netto-effectiviteit dienstverlening UWV	Dienstverlening UWV. Verschil effectiviteit van intensieve dienstverlening t.o.v. basisdienstverlening tussen mensen mét en zonder migratieachtergrond. Verschil qua dienstverlening zit vooral in het contact tussen klant en werkcoach.	Ja, veldexperiment in 2015	Bij personen zonder migratieachtergrond zijn de gevonden effecten bijna nul en niet significant. Voor deze groep is het aantal waarnemingen groot en de uitkomsten dus betrouwbaar. Bij mensen zonder migratieachtergrond lijkt er dus geen effect van intensieve versus basisdienstverlening te zijn, terwijl er bij mensen met een migratieachtergrond indicaties zijn van een positief effect op de baanfractie. Er zijn enige indicaties dat binnen de groep personen met een niet-westerse migratieachtergrond de effecten voor mannen groter zijn dan voor vrouwen en voor personen uit de eerste generatie groter dan uit de tweede generatie. De meeste gevonden effecten zijn echter niet of slechts 'licht' significant.	

BENODIGDE GEGEVENS VOOR EFFECTMETING

II BENODIGDE GEGEVENS VOOR EFFECTMETING

II.1 TOTALE POPULATIE UITKERINGSGERECHTIGDEN

Persoonskenmerken

- BSN
- geslacht
- geboortedatum/leeftijd
- opleidingsniveau
- burgerlijke staat
- totaal aantal kinderen jonger dan 18 jaar
- migratieachtergrond
- loonwaarde

Uitkeringsgegevens

- soort uitkering
- datum aanvraag uitkering
- begin- en einddatum uitkering
- reden uitstroom
- bijverdiensten

II.2 DEELNEMERS AAN RE-INTEGRATIETRAJECTEN

Persoonskenmerken

- BSN (t.b.v. koppeling met CBS-gegevens)
- geslacht
- geboortedatum/leeftijd
- opleidingsniveau
- burgerlijke staat
- totaal aantal kinderen jonger dan 18 jaar
- migratieachtergrond
- loonwaarde

Uitkeringsgegevens

- soort uitkering
- datum aanvraag uitkering
- begin- en einddatum uitkering
- reden uitstroom
- bijverdiensten

Re-integratiemaatregelen

- soort maatregel
- begin- en einddatum maatregel
- reden beëindiging maatregel
- kenmerken van de re-integratiemaatregel

II.3 KENMERKEN RE-INTEGRATIEMAATREGELEN

- korte beschrijving van de maatregel
- uitvoering door eigen personeel of door derden

Dit rapport doet verslag van onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Eindhoven

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij SEOR BV. Het gebruik van het materiaal in dit rapport is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldiging en/of openbaarmaking in welke vorm dan ook is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van SEOR BV.

Het onderzoek is uitgevoerd door SEOR BV in samenwerking met IROKO BV.

Dit rapport is een uitgave van SEOR BV - Marconistraat 16, 3029 AK Rotterdam

In opdracht van de gemeente Eindhoven

www.seor.nl